

Al

Alumini

TALUM, d.d., KIDRIČEVO
2325 KIDRIČEVO

KIDRIČEVO
25. 4. 06
2315

ALUMINIJI
077100

Domoznanski oddelek
65
ALUMINIJI
2006

KNJIŽNICA IVANA POTRČA PTUJ

IVANA POTRČA

...pis družbe Talum d.d., Kidričevo, april 2006, številka 4

658(497.4)(085.3)

6001915.4

COBISS

**ŽELIMO VAM PRIJETNE
IN SPROŠČENE
PRVOMAJSKE PRAZNIKE**

Časopis družbe Talum.
 Naslov uredništva: Talum, d.d.
 2325 Kidričevo, Tovarniška cesta 10,
 telefon: 02 79 95 108, telefaks: 02 79 95 103
 e-pošta: ivo.ercegovic@talum.si
 Izhaja mesečno v nakladi 2300 izvodov
 Uredniški odbor: Ivo Ercegovič, urednik, Danica Hrnčič
 in Lilijana Ditrih, članci, Darko Ferlinc, član
 Jezikovni pregled: Vera Peklarič
 Oblikovanje: Darko Ferlinc
 Fotografije: Ivo Ercegovič, Darko Ferlinc
 Prelom in priprava za tisk: Grafični studio OK, Maribor
 Tisk: Bežjak tisk, Maribor

5 Sindikat

6-9 Komentarji trimesečnega poslovanja

10-12 Intervju

13 Zapiranje Elektrolize B

14 Trgovanje z emisijskimi kuponi

15 Tehnološka pridobitev za vzdrževanje

16-17 Reportaža

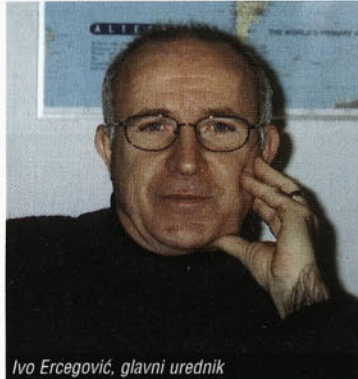
18 Fotografija meseca

19 Izobraževanje

21 Rišemo in pišemo o zdravju

23 Križanka

Svoboda

Ivo Ercegović, glavni urednik

Želeli smo, da bi bila prvomajska številka Aluminija nekoliko bolj praznična in »delavska« in sami boste presodili, če nam je to uspelo. V ta namen smo se obrnili na sindikat, ki je že po funkciji najbližji delavcem, in kot kaže, je borba za pravice stalnica za vse čase. Misel gospoda Milana Fajta, da naj čast in oblast pripadeta delu vse leto in povsod, ne le na govorilnicah prvomajskih proslav, je namenjena oblastnikom in menedžerjem, kakor tudi republiškim vodjem sindikatov. V tem prispevku nas obvešča tudi o urejanju plač v okviru Kolektivne pogodbe, o sodelovanju sindikata pri ugotavljanju presežnih delavcev in rezultatih volitev.

Glede spornih sklepov skupščine Taluma, o kateri smo obširno pisali v prejšnji številki, sta razpravljala sindikat in tudi svet delavcev in pripravila skupno mnenje, ki ga prilagamo na naslednji strani. Pri tem so se odločno zoperstavili nameravani zamenjavi uprave in se zavzeli za nadaljevanje uresničevanja dolgoročne razvojne strategije podjetja, ki jo je učinkovito in brez večjih pretresov mogoče izpeljati pod sedanjim vodstvom, ki jo je tudi začrtalo.

Pri tem so opozorili, da do sedaj v Talumu res nismo imeli posebej velikih plač, vendar te, kakor tudi regres, niso nikoli zamujale. Tudi stimulacije sledijo dobrim rezultatom, kar ni ravno pravilo v drugih okoljih. Ob tej priliki čestitamo g. Milanu Fajtu, predsedniku sindikata in njegovemu namestniku g. Zdravku Erlihu, ob ponovni izvolitvi za naslednje štiriletno obdobje.

V prid vsem zaposlenim je tudi akcija, ki so jo sprožili naši vodilni delavci v obliki posebne IZJAVE, ki jo tudi lahko v izvirniku preberete. Vsi člani strokovnega sveta, torej vodje delovnih enot in služb, s podpisom te izjave opozarjajo našega večinskega lastnika na resnost situacije, ki je nastala po njihovih ukrepih. Pri tem vodilni delavci niso pozabili na vrednote, ki jih imamo v vseh zaposlenih Taluma, za kar so sami največ pripomogli.

Obe omenjeni izjavi izhajata iz strokovnih argumentov o stanju tovarne in sporočata lastniku in slovenski javnosti, da ne dovolimo politizacije razmer, kar bi

zlahka povzročilo razkroj Taluma. Sporočajo pa tudi, da predsednik uprave g. Danilo Toplek s svojo etično senzibilnostjo in strokovno razgledanostjo že več kot dvajset let gradi tim sodelavcev in da med njimi nikoli ni deloval v smislu »deli in vladaj«.

V tej skupni akciji lahko zaznamo že skoraj pozabljeno Cankarjevo »slovensko dušo«, ki hrepeni po svobodi. Prav ta naša svoboda odločanja o usodi Taluma je v sedanjih razmerah v družbi unikatna in je lahko vzor drugim. Pričakujemo, da bodo lastniki Taluma takšno podporo vodstvu s strani delavcev in strokovnjakov Taluma razumeli kot nekaj, kar je dobro za nas v Talumu, za njih in za državo v celoti.

Slika uspešnega Taluma nadaljujemo tudi v prvem kvartalu letos, kar lahko zasledite v prispevkih odgovornih delavcev. Posebej pomembno je, da smo še vedno v samem svetovnem vrhu po minimalni porabi električne energije, da pri anodah sledijo elektrolizam po količini in kvaliteti, da dobro funkcionira oskrba z energijo, da presegamo plan proizvodnje pri glavnih proizvodih, aluminijevih zlitinah in drogovich, kjer se spopadajo z obilico naročil. Tudi pri rondelicah se ugodni trendi naročil nadaljujejo, kakovost izboljšuje, poleg tega začinjajo poskusno proizvodnjo legirnih rondelic. Nič manj ni razveseljivo poročilo iz področja razvoja, kajti novi obrat proizvodnje ulitkov normalno napreduje in naš največji projekt Pretaljevanje odpadnega aluminija sledi zastavljenim ciljem.

V nadaljevanju boste spoznali, kako so se delavci iz obnove elektroliznih peči dokončno poslovili od elektrolize B. Gospod Stanko Rihtarič, njegovi sodelavci in elektrolizerji pri predaji zadnje peči niso varčevali s čustvi, in smo se zaradi tega kar hitro razšli. Gospod Lukman nas seznanja o novi pridobitvi v vzdrževanju - uporabi mogočnega samodejnega teleskopskega dvigala. Zvedeli boste za razmere doma in v tujini pri uvajanju trgovanja z emisijami kot tudi to, da raziskave podnebja v zvezi z emisijami svarijo pred naraščajočo nevarnostjo, ki grozi našemu planetu. Iz informatike nas obveščajo o vse večji možnosti uporabe elektronskega upravl-

janja, v konkretnem primeru gre za arhiviranje dokumentacije. Ne prezrite ganljive zgodbe o kidričevskem gradiču, ki jo je spletla naša Tonka, o sezoni obiskov študentov, in še bi lahko naštevali.

Lilijana Ditrih nam je za praznično številko predstavila gospoda Rada Rodoška, ki je znan tudi po tem, da ima najnižjo matično številko v Talumu. Primerjajte jo s svojo, pa boste videli za kaj gre. Spoznali boste, zakaj je Rado še danes, pri odhodu v penzijo, tako poln življenja. Na drugi strani pa boste v reportaži spoznali predstavnika mlajše generacije gospoda Milana Osterca, ki nas preko svojih fotografij uči, kako nabirati lepe spomine, tudi z opazovanjem ptic na primer...

Ne bom izgubljal besed pri dokazovanju, kako je maj lep mesec. Vsi meseci so lepi in kdo tega ne spozna, ne opazi tudi maja. Pa vendar, najlepše kar nas spominja na maj, je »prebujanje ljubezni«. Vprašajte pesnike, oni bodo znali povedati zakaj. Za vas smo izbrali pesem »Majska romanca« pesnika Kajetana Koviča:

Bil pozen mrak je, prvi maj,
fant je z dekletom šel čez gaj.

Večerni maj, ljubezni čas,
fant je dekle prijel čez pas.

K ljubezni zval je grlic glas,
k ljubezni zval njen vitki stas.

Tam, kjer dehtel je borov gaj,
sta našla tih, zapuščen kraj.

Bila je noč, že drugi maj,
ko sta molče šla spet nazaj.

S spoštovanjem dela in vsega, kar delo prinaša človeku, naj vas te besede kot čestitka uredništva za 1. maj, zares pripeljejo v gaj.

PRIČAKUJEMO, DA BODO LASTNIKI TALUMA TAKŠNO PODPORO VODSTVU S STRANI DELAVCEV IN STROKOVNJAKOV TALUMA RAZUMELI KOT NEKAJ, KAR JE DOBRO ZA NAS V TALUMU, ZA NJIH IN ZA DRŽAVO V CELOTI.

Spoštovane sodelavke, spoštovani sodelavci!

Zdi se mi, kot da je bilo včeraj, ko sem ob razpravah o načrtani modernizaciji naše tovarne vsem tistim »dobronamernim in vsevednim« zunanjim kritikantom zabrusil, da naj ne pljujejo v stari vodnjak, dokler iz novega ne priteče voda.

V tem času smo posodobili tovarno in načrtali nekaj novih projektov, z realizacijo katerih bo še bolj pripravljena na izzive spreminjajočih se razmer. Upravičeno smo lahko ponosni na doseženo, kajti vse smo naredili sami, z lastnimi sredstvi, delom, znanjem in požrtvovalnostjo.

Vendar se tudi danes zavedamo resnosti razmer v celotni evropski aluminijški industriji in nujnosti izvedbe načrtanih projektov.

Dvomim, da se tega zavedajo vsi tisti, ki se dandanes ob pomoči takšnih ali drugačnih »sponzorjev« že vidijo v TALUM-u, še bolj pa dvomim, da so to sposobni realizirati. Znanje in izkušnje niso nekaj, kar se da pridobiti z dekretom ali čvekanjem.

Toda naslednja misel je danes žal zelo aktualna:

»Nekatere stvari je lažje uzakoniti, kot upravičiti« (Chamfort).

Želim vam prijetne prvomajske praznike in kanček optimizma!

Predsednik Uprave
mag. Danilo Toplek

Izjava

Člani strokovnega sveta Taluma izražamo zaskrbljenost zaradi sklepov zadnje skupščine družbe v marcu 2006. Ravnanje večinskega lastnika nas je presenetilo, saj je usmerjeno k zmanjšanju investicijske sposobnosti in zamenjavi uprave. In to ravno v obdobju, ko so v teku pomembni razvojni projekti, katerih realizacija je za nadaljnji razvoj tovarne zelo pomembna. Novi projekti ne pomenijo samo investicije v tehnološko opremo, ampak zahtevajo tudi spremembo podpornih procesov, ki jih bo možno uresničiti samo, če bo vodenje podjetja stabilno.

Z doseženimi rezultati na proizvodnem in poslovnem področju dokazujemo, da tovarna posluje uspešno in da ima dober razvojni načrt za prihodnost. Imamo tudi motivirane in usposobljene delavce in strokovni kader, kar predstavlja neprecenljivo vrednost Taluma. Zato nas skrbi, da bodo omenjeni ukrepi povzročili destabilizacijo in upočasnili razvoj. Zaradi tega želimo člani strokovnega sveta s to izjavo opozoriti večinskega lastnika na to, da bi spremembe vodstva podjetja pomenile veliko oviro pri realizaciji zastavljenih ciljev. Člani strokovnega sveta

Razveljavljeni sklepi skupščine Taluma

Pravna služba Taluma je obvestila delničarje družbe, da je sodišče razveljavilo sklepe skupščine o razrešitvi nadzornega sveta družbe in razporeditvi lanskega dobička. Znano je, da je ELES kot 80-odstotni lastnik Taluma na skupščini pred-

lagal in tudi izglasoval oba sklepa, čeprav so bili njihovi predstavniki opozorjeni na kršitev zakona o gospodarskih družbah. Manjšinski delničar Talum B, ki združuje zaposlene v Talumu, ja zato vložil tožbo.

Skupna izjava Sveta delavcev in sindikata

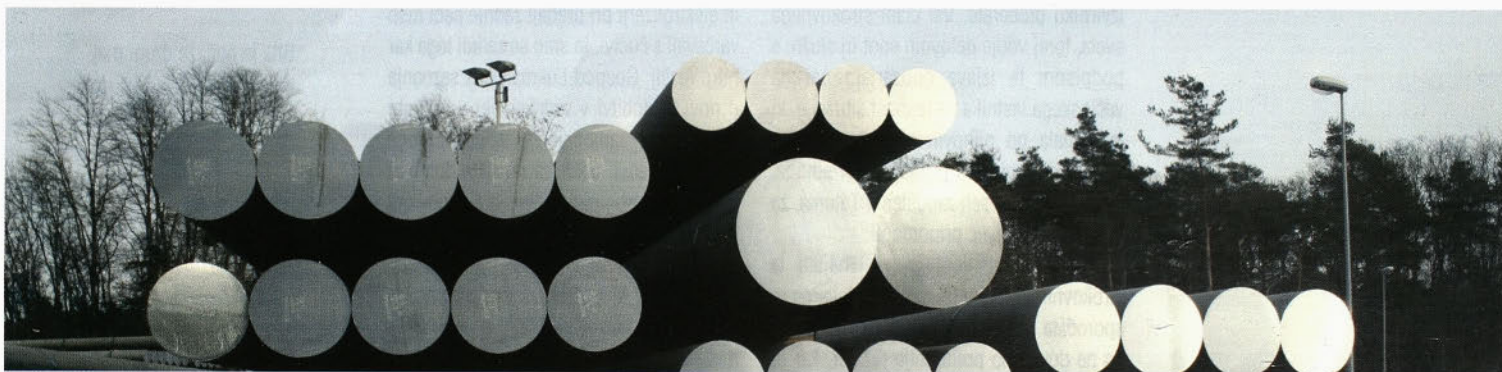
Zaposleni v Talumu budno spremljamo dogajanje v zvezi z zadnjo skupščino podjetja in o poskusih zamenjave nadzornega sveta.

V tej zvezi smo zaskrbljeni, ker so pred celotnim vodstvom in tudi pred nami zelo težke naloge v zvezi z zaprtjem elektrolize B in s tem odpuščanje velikega števila odvečnih delavcev. Ni potrebno poudarjati, da je upravičen strah za našo socialno varnost, ki bi pri nestabilni vodstveni ekipi lahko povzročila različna gledanja na poslovanje in razvoj Taluma. Normalno bi bilo, da bi dosedanji vodstveni ekipi morali pustiti, da konča začeto, kot je to v preteklosti načrtovala.

Dosedanjemu vodstvu in celotni ekipi zaupamo in ugotavljamo, da je do sedaj vodilo podjetje dobro in uspešno tudi v zelo težkih pogojih poslovanja. Po-

trjeno je, da je vodilna ekipa ravnala pravilno, saj smo v tem času modernizirali in uredili tovarno, ki je lahko vzor marsikomu v bližnji in širši okolici. Res je tudi, da nismo imeli v tem času posebno velikih plač, vendar smo jih imeli vedno v pravem času. Tudi na stimulativni del plače in regres ne smemo pozabiti, kar nekateri zelo radi zanemarjajo. Prav to nas je ločevalo od drugih podjetij v naši okolici.

Začete investicije (predelava odpadnega aluminija in ulivanje ulitkov) in spremembe, ki bodo nastale po zaprtju elektrolize B so velika preizkušnja za celotni kolektiv, zato je prav, da dosedanje vodstvo s pomočjo vseh zaposlenih izpelje začete aktivnosti in spremembe do konca, kar bo v veliko zadovoljstvo nam in nazadnje tudi lastnikom.

Naj čast in oblast pripadata delu vse leto in povsod

Gospod Milan Fajt, predsednik sindikata SKEI, je zelo aktiven na vseh področjih sindikalnega delovanja, in kot ste sami opazili, nas redno o tem obvešča. Kljub temu je 1. maj nekaj posebnega, je težko pritorjen in uveljavljen delavski praznik, zato smo ga zaprosili, da nam opiše najnovejše aktivnosti, posebej pa odnos sindikalistov do zapiranja elektrolize B in najpomembnejše aktivnosti sindikata pri urejanju plač v Talumu. Zanimala nas je tudi letošnja prvomajska sindikalna čestitka.

Po velikem prizadevanju sindikalistov ste uspeli na novo podpisati Kolektivno pogodbo dejavnosti, zato nas zanima, kako se ta odraža v Talumu?

»Po podpisani in v uradnem listu objavljeni KP za našo dejavnost so v mesecu marcu potekala pogajanja med Upravo in sindikatom SKEI za uvrstitev tarifnega dela v sistem naših plač, kar z drugo besedo pomeni, da se uskladitveni znesek (14.100 SIT) vključi v osnovne plače, ki se še naknadno povišajo za 1%.

Ker se je uskladitveni znesek med tem dvignil na 14.885 SIT, smo pri marčevski plači opravili tudi poračun od 1.9.2005.

Tarifni del KPD v enem delu teksta omogoča strankam podpisnicam, da se na podjetniškem nivoju v odvisnosti od uspešnosti poslovanja dogovorijo še za dodatno povišanje. Na podlagi gornjega in preračunov smo dvignili vrednost

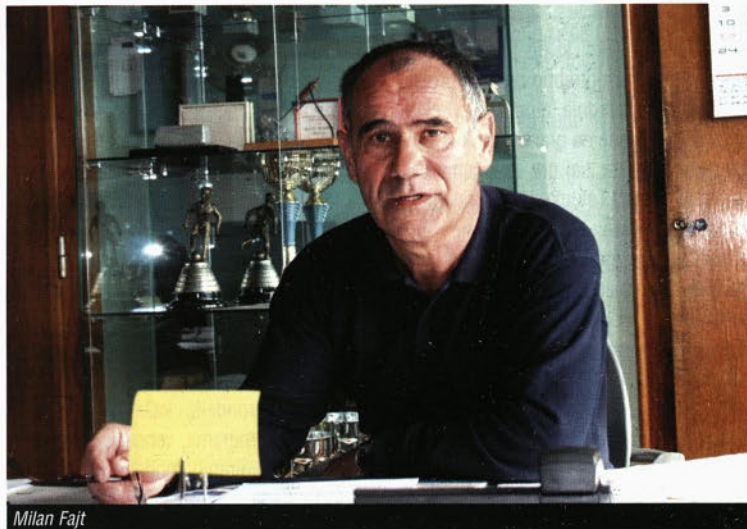
obračunske točke za 3,14%, kar je v dani situaciji soliden dogovor, ki predstavlja zmerno rast plač.«

Za današnje čase je tudi to uspeh. Prosim, da na kratko pojasniš rezultate volitev sindikalnih zaupnikov v Talumu in hčerah?

»Statut kot osnovna listina SKEI opredeljuje vsaka štiri leta sklic najvišjega organa – Kongresa, na katerem se pretrese delo minulega mandatnega obdobja, nastavijo smernice za nadaljnje delo, predlagajo statutarne spremembe in nenazadnje izvolijo novo vodstvo. Zgornji akt nalaga predsednikom na vseh nivojih organiziranosti, da na svojem področju izvolijo zaupnike in funkcionarje v republiške organe. Tako je tudi naša Konferenca sindikatov Kidričevo, ki je sestavljena iz zaupnikov po DE Taluma in hčera ter Silkema, izvedla volitve v prvi polovici marca. Novoizvoljeni zaupniki – člani IO Konference sindikatov Kidričevo, so na konstitutivni seji, ki je bila 16. marca 2006, izvolili izmed sebe novega predsednika. Za mandat naslednjih štirih let je bil na to funkcijo soglasno izvoljen novi – stari predsednik Milan Fajt, za njegovega namestnika pa Zdravko Erlih.«

Čestitamo za ponovni izbor. Že prva velika naloga te čaka v primeru zapiranja el. B. Kako sindikat sodeluje v postopku ugotavljanja presežnih delavcev?

»Poslovna odločitev, da se do decembra 2006 zapre elektroliza B, je

Milan Fajt

povzročila na domačem dvorišču precej ugibanj, strahu in hude krvi, kar je za omenjeno situacijo precej normalno. Za dvig temperature in še več negotovanj pa je v veliki meri poskrbelo več ali manj različno interpretiranje neuradnih informacij.

Sindikat in tudi Svet delavcev bosta obveščena o vseh ukrepih, ki bodo v celotnem postopku, in so naslednji:

- Posvetovanje o kriterijih za ugotavljanje presežnih delavcev;
- Obveščanje Zavoda za zaposlovanje;
- Izdelava programa za reševanje presežnih delavcev;
- Izdelava spisov in predlog programa (začetek julija 2006);
- Sprejem programa – finančno ovrednotenega;
- Vročanje odpovedi delavcem (oktober 2006);
- Začetek odpovednih rokov (predvideno do decembra 2006).

Še enkrat poudarjam, da bo način ugotavljanja presežnih delavcev po zagotovitvi Uprave potekal po najmehkejših metodah, in sicer v dveh korakih ukrepov:

- a) ukrepi za preprečitev prenehanja delovnega razmerja (drugo delo, dokvalifikacija, ... postopki precej neuspešno že potekajo – Silkem in DE Ulitki);
- b) ukrepi v primeru prenehanja delovnega razmerja (dokup v možnih zakonskih okvirih, z odkupom na Zavod za

zaposlovanje, odpravnine, samozaposlitev ...).

Najbolj problematično je seveda dejstvo, da bo marsikdo odklonil ponujeno, ker bo v tem videl poslabšanje svojega dosedanjega stanja. O tem, če je to pravilna odločitev, bo vsekakor moral razmisliti vsak posameznik.«

Ivo Ercegović

Prvomajska čestitka

Očitno je, da je delo poleg jezika in kulture najgloblje vtakno v našo nacionalno identiteto. Velika večina državljanov se zaveda, da sta njihova sreča in bodočnost njihovih otrok odvisna od njihovega dela. Zato jim ni vseeno, kakšna je njihova delovno pravna zakonodaja in pogoji dela, iz katerih izhaja plačilo za dobro opravljeno delo. Upati je, da bo po prazniku tudi v resnici bolje. Pa vendar, dokler se vsako jutro ne prepričujemo, da moramo vstati in iti na delo, ampak to storimo z veseljem, vemo, da svojega življenja nismo vrgli v smeti. Naj čast in oblast pripadata delu vse leto in povsod, ne le na govorilnicah prvomajskih proslav.

SKEI - Konferenca sindikatov Kidričevo vam čestita za 1. maj – PRAZNIK DELA.

S seje Sveta delavcev

Razvoj Taluma v letu 2006 se nadaljuje z novimi projekti

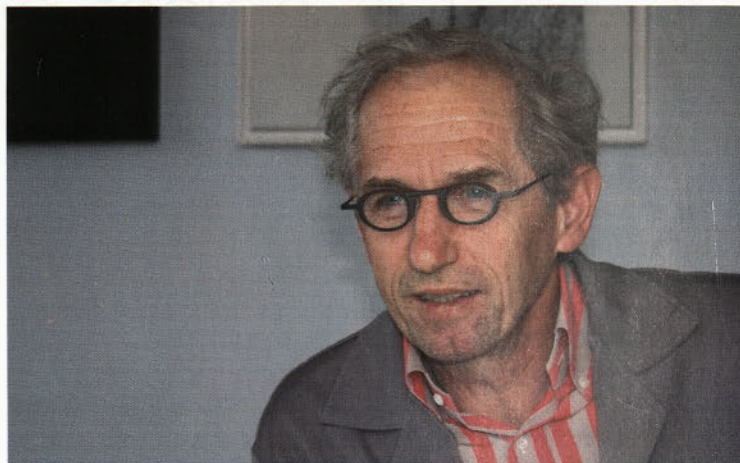
O razvojnih možnostih, nalogah in spremembah povezanih z razvojem Taluma, je v začetku leta že pisal vodja Razvoja gospod Brane Kožuh. Tokrat smo za nekaj več informacij o uresničevanju razvojne politike zaprosili člana uprave gospoda Bojana Žigmana.

Med projekti, ki jih trenutno izvajamo je vsekakor potrebno omeniti projekt "Ustavitev proizvodnje aluminija v elektrolizi B". Ne glede na grenak priokus vsebine tega projekta, saj gre za krčenje primarne dejavnosti Taluma, je ta korak bil že dolgo načrtovan in nenazadnje tudi pričakovan. Le zgodil se je prej, kot smo predvidevali. Z ustavitvijo proizvodnje v elektrolizi B ne bomo prikrajšani le za 35.000 t/leto najkvalitetnejšega aluminija, ampak bo ta povzročila tudi bistveno spremembo strukture proizvodnega programa in prilagoditev organiziranosti celotnega Taluma. Četudi se je proces ustavljanja proizvodnje v elektrolizi B že pričel v mesecu marcu, ko smo obnovili zadnjo elektrolizno celico in bodo vsi nadaljnji

izklopi starih celic pomenili postopno zmanjševanje proizvodnje primarnega aluminija, bodo spremenjeni pogoji nastopili v novembru, ko bo ustavljena celotna proizvodnja v elektrolizi B.

Za omilitev posledic zmanjšanja primarne proizvodnje aluminija je bistvenega pomena pravočasna in uspešna realizacija projekta "Pretaljevanja odpadnega aluminija". Tako bo primanjkljaj primarnega aluminija nadomeščen s pretaljenim odpadnim aluminijem. Projekt je v zaključni fazi realizacije in poteka brez motenj. Projektna skupina skuša kar se da skrajšati postavitve objektov in naprav, da bi bila zamaknitev med ustavitvijo proizvodnje v elektrolizi B in zagonom naprav za pretaljevanje odpadnega aluminija čim krajša.

Idejna študija za povečanje proizvodnje rondelic kaže na možnosti širitve tega programa, vendar je povezana z razvojem legiranih rondelic in uporabo odpadnega aluminija. Realizacija tega cilja ima za pogoj postavitev dodatne linije za izdelavo ozkega traku in dopolnitve

opreme za izsekovanje in žarjenje rondelic. Projekt bo mogoče realizirati v naslednjih petih letih.

Proizvodnja ulitkov je nova smer razvoja končnih proizvodov v Talumu. Na projektu so že v začetku presežena vsa pričakovanja, saj je poskusna proizvodnja stekla skoraj dva meseca pred rokom. V Talumu je že drugi livni stroj, vzporedno tečejo dogovarjanja o novih izdelkih.

Organiziranje dela v popoldanski in nočni izmeni je v polnem teku. V izdelavi je

celovit projekt livarne, ki poleg dodatnih strojev in naprav za litje vključuje tudi naprave za izdelavo jeder in za mehansko obdelavo ulitkov.

Zavedamo se, da trenutno sicer presegamo proizvodne rezultate domala na vseh področjih, vendar je uspešnost Taluma v veliki meri odvisna od uresničitve razvojnih projektov, uspešnosti prestrukturiranja in reorganiziranja Taluma po ustavitvi proizvodnje v elektrolizi B.

Bojan Žigman

Proizvodnja krepko nad planom

V prvem kvartalu leta 2006 smo proizvedli 17.059 ton livarskih zlitin, kar je 14 % več od plana.

Planiran obseg proizvodnje je bil presežen zaradi tržne situacije, saj je obseg prodaje presegel pričakovanja. Naročila so bila stalno prisotna v proizvodnji hlebčkov, proizvodnja palic pa je bila prilagojena stanju naročil. V mesecu marcu se je proizvodnja približala (rekordnemu) nivoju iz leta 2005, tržna situacija pa je ugodna tudi za prihodnje mesece.

V proizvode smo vgradili 1.371 ton odpadnega sekundarnega aluminija, znotraj planiranih vrednosti pa se giblje tudi delež kakovostnega in tehnološkega izmeta.

Nadaljujejo se aktivnosti na projektu Pretaljevanje odpadnega aluminija. Projektiranje zgradbe je v zaključni fazi, v drugi polovici aprila 2006 bo izveden razpis za oddajo gradbenih del. Tudi realizacija ostalih podprojektov poteka v skladu s planom, sklenjene so ustrezne pogodbe, dobavitelji opreme pa intenzivno pripravljajo dokumentacijo za izvedbo.

Marjan Krošl

Poraba energije vrhunski dosežek

V prvih treh mesecih smo v elektrolizah proizvedli 29.860 t primarnega aluminija, kar je 173 t nad planom. V HC smo ohranili izredno nizko porabo električne energije na enoto proizvedenega aluminija. Doseženih 13.153 kWh po toni aluminija je vrhunski dosežek tudi v svetovnem merilu. V HC počasi zaključujemo z drugo generacijo vgrajenih katod, katerih povprečna življenjska doba je 3000 dni. Povprečje štirih EC (elektroliznih celic) v prvem četrtletju je znašalo 3293 dni, kar kaže na izredno visoko strokovnost pri izbiri, vgradnji in poznejšem obratovanju vgrajenih materialov. Pri obratovalnem toku smo že čisto blizu zeleni vrednosti 190 kA.

Žal se nam izteka življenjska doba HB, kjer smo marca zagnali zadnjo obnovljeno EC 805. V trenutku, ko to pišem, imamo v obratovanju 181 EC. Tehnološki parametri hale so zadovoljivi glede na okrnjeno kadrovsko zasedbo v hali.

Svetla točka tega četrtletja je za nas dejstvo, da je Branko Juršek, dipl.inž.el., več kot uspešno zagovarjal svojo diplomsko delo na fakulteti za elektrotehniko. Takšni trenutki so zelo pomembni za našo DE kakor tudi Talum, ker so nekakšen predpogoj, da bomo tudi v bodoče ohranjali naše dosežke na visokem nivoju.

Dr. Zlatko Čuš

Manj je lahko tudi več V korak s proizvodnjo in z razvojnimi plani

Količinska proizvodnja v prvih treh mesecih je skladna s planirano, in sicer slabih 17.000 ton zelenih anod. Tehnološkega izmeta smo imeli 1,18%, neskladnih proizvodov pa 2% (zeleni in pečeni izmet), kar je več od načrtovanih vrednosti. Upam, da bodo napori, vloženi v identifikacijo in odpravo vzrokov za povečano nastajanje razpok na pečenih anodah C v pogojih nizkih zunanjih temperatur, že v naslednji zimi rodili sadove. Dejstvo je, da je naša anoda C že zaradi velikosti zelo zahtevna za proizvodnjo; z uvedbo vzdolžnih kanalov pa smo si delo še nekoliko otežili. Vendar na drugi strani dobri rezultati v elektrolizah odtehtajo vloženi trud.

Konec februarja smo zaključili s pilotnim projektom uvajanja celovitega vzdrževanja naprav (TPM) v Sestavljalnici. Izkušnja je zelo pozitivna. Spremembe zaznavamo tako v načinu dela kot v načinu razmišljanja. S projektom bomo nadaljevali na način, da bomo do konca leta 2008 po prilagojeni metodologiji obdelali vse pomembnejše linije in naprave. Pričakujemo izboljšanje ravni znanja in delovnih veščin zaposlenih, kot rezultat pa dvig uspešnosti in učinkovitosti obvladovanja tehnološkega procesa (višja razpoložljivost, manj napak, nižji stroški vzdrževanja, itd).

Načrtovana zaustavitev proizvodnje v elektrolizi B predstavlja za našo delovno enoto znižanje proizvodnje za lastne potrebe (okoli 29%), kar se bo seveda odražalo v spremenjenem proizvodnem konceptu in organizaciji dela. Proizvodnja samo enega tipa anod po drugi strani ponuja številne priložnosti za poenostavitev proizvodnih linij, optimiranje zalog surovin, racionalizacijo skladiščnih kapacitet, itd. Manj je lahko tudi več!

Avugst Šibila

Začetek poskusne proizvodnje legiranih rondelic

Ugodni trendi glede naročil se nadaljujejo tudi v začetku letošnjega leta, zato so proizvodne kapacitete maksimalno zasedene. Indeksi neto proizvodnje, kakovostnega in tehnološkega izmeta so znotraj planiranih vrednosti in v skladu s cilji za leto 2006. Na področju reklamacij se stanje izboljšuje, saj smo v prvem kvartalu prejeli le 4 opozorilne reklamacije.

Kot pomemben dogodek prvega kvartala bi izpostavil testno litje zlitine AlMn1. Na ta način pričenjamo v Talumu s poskusno izdelavo legiranih rondelic, ki proizvajalcem doz zaradi višjih mehanskih lastnosti zlitine AlMn1 omogoča okoli 20% prihranek na materialu (rondica je za okoli 20% lažja).

Pretaljevanje odpadnega aluminija v peči R1 sledi planu za letošnje leto. V prvem kvartalu smo pretopili 850 ton odpadnega aluminija, kar pomeni na letnem nivoju okoli 3.000 ton.

Priprave na projekt avtomatizacije zlaganja žarilnih posod za 2. in 3. štanco so v polnem teku. Zbrane so ponudbe, zato predvidevamo do konca aprila izbrati najboljšega ponudnika, do konca leta 2006 pa projekt tudi fizično realizirati.

Proizvodne rezultate prvega kvartala ocenjujem kot zelo dobre, zato se ob tej priložnosti vsem, ki na neposreden ali posreden način sodelujejo pri izdelavi rondelic, zahvaljujem za vloženi trud in prizadevanje.

Tomaž Godicelj

Indeksi proizvodnje drogov »silijo navzgor«. Trenutno je stanje na področju prodaje drogov zelo dobro. V vseh livnah se spopadamo s preobilico naročil, zaradi česar so vsakodnevne korekcije proizvodnih planov že kar stalnica. Poskušamo namreč biti v kar največji meri prilagodljivi in ustreči kupcem, posledično pa to zahteva veliko več menjav premerov in zlitin v sami proizvodnji drogov kot sicer. Nekoč sem slišal izraz za takšno stanje »sladki problemi«, ker temu sledijo običajno »težki časi«, tako kot lani, ko smo se spopadali s konstantnim pomanjkanjem naročil.

Tudi investicije so v polnem zamahu.

Tik pred zaključkom je montaža nap na talilnih in livnih pečeh. Manjka še samo napa na peči S4, na vseh ostalih pečeh pa so nape že v polnem delovanju. Po prvih ocenah je odsesavanje zelo učinkovito, dokaz za to pa je tudi prah, ki se nabira v big-bag vrečah na čistilni napravi. Potekajo pa že razgovori za predelavo nape na dvokomorni peči S6, katero nameravamo izvesti v jesenskem remontu.

Zaključili smo projekt Avtomatsko vezanje drogov. Delavci, ki so s tem postali višek pa so bili prestavljeni na dela na drobljenje odpadnega aluminija, kjer sedaj poteka delo že v štirih izmenah.

Ko sem že pri drobljenju, se pravi Mehanski predelavi odpadnega aluminija, morda še to, da smo sklenili nadaljevati zastavljen projekt z nabavo strojev za nadaljnje drobljen-

je in naprav za separacijo, ki bodo omogočali nabavo in uporabo Al z večjim deležem primesi (tudi 20% in več). V marcu smo že testirali dva granulatorja, ki drobita izhodni material iz obstoječega drobilca na velikosti delcev približno 40 mm, ki gredo v nadaljnjo separacijo, med katero se ločijo primesi (plastika, les, papir, ostale kovine). Za uspešno ločevanje pa mora material skozi več vrst teh separatorjev, kot so takoimenovani »cik-cak zračni separator«, ki odstrani lahke-prašne materiale, »vibracijska sita«, kjer se loči frakcija pod 20 mm, nato v »eddy current separator«, kjer se ločijo vse nekovinske primesi in na koncu v »x-ray separator«, ki loči tudi kovine. Kaj več o poteku tega projekta pa v kateri od prihodnji številki Aluminija.

Miran Purg

Na zahodu dosti novega

Tokrat sem se odločil, da zapišem nekaj stvari, ki nas čakajo v bodoče, namesto preteklih dogodkov, saj so le-ti že za nami in nanje več ne moremo vplivati, lahko pa se iz njih kaj naučimo in dobro prakso prenesemo v prihodnost. Morda pa le en stavek o preteklih treh mesecih v DE Energetika; bili smo uspešni in učinkoviti, saj smo vsem porabnikom zagotovili potrebne vrste in količine energentov!

Svetovni trendi pa prinašajo nekaj novosti in potrebnih sprememb. Splošno znano je, da nas čaka obdobje, ki ga bodo zaznamovala največja svetovna podjetja, s področja proizvodnje, distribucije in preprodaje najrazličnejših energentov. Zato področje obvladovanja energetike pridobiva na pomenu, vse večji poudarek je na učinkoviti rabi vseh vrst energij. V ta namen je nastal standard o ravnanju z energijami, po priporočilih katerega uradno posluje že okrog 60 večjih evropskih podjetij. Standard je vsebinsko zelo podoben pri nas že uveljavljenemu standardu ISO 14001 o ravnanju z okoljem. V Sloveniji je standard o učinkoviti rabi energij šele v pripravi in bi naj izšel v prihodnjem letu ali dveh.

Kakšen je namen omenjenega standarda? Potrebno je povečati odgovornosti in pooblastila za racionalno in učinkovito rabo vseh oblik energij vseh ljudi v podjetju. Ugotovljeno je, da se v domačem okolju ljudje veliko bolj racionalno obnašamo z energenti kot v podjetjih, zato je smiselno podobno prakso uvesti tudi na delovna mesta. Mnoga podjetja na zahodu to že počnejo in med njimi so tudi naši konkurenti. Če se bo ta praksa izkazala kot konkurenčna prednost, smo ji zavezani slediti. Morda je še bolj kot podjetniški vidik pomemben občutek za skrb za okolje in bodoče rodove, k temu pa težimo vsi ekološko osveščeni ljudje.

Vsem skupaj želim svetlo in toplo bodočnost.

Boštjan Korošec

Vse bližje okoljevarstvenemu dovoljenju

Za prvo trimesečje leta je značilna priprava poročil za posamezna področja okolja, ki jih posredujemo na Agencijo RS za okolje, in sicer za:

- emisije snovi v zrak iz nepremičnih virov,
- odpadne vode z napovedjo takse,
- ravnanje z odpadki (nastajanje, predelava, odlaganje),
- ravnanje z odpadno embalažo,
- odlaganje odpadkov kot napoved takse za obe deponiji.

Pripravljeno je bilo skupno poročilo o ravnanju z okoljem ter varnosti in zdravju pri delu št. 107/2006 za leto 2005, ki bo obravnavano na Odboru ROVZ. Realizacija ciljev na področju ravnanja z okoljem sledi politiki obeh področij in je v skladu z zapisanim Programom za ravnanje z okoljem ter varnost in zdravje pri delu št. 6/04. Aktivnosti za pridobitev okoljevarstvenega dovoljenja (IPPC) se nadaljujejo s pripravo dokumentacije za vlogo na ARSO po določenem postopku.

Storitve DE Kontrola kakovosti za obdobje od januarja do konca marca 2006 so v okviru planiranih, in sicer:

- laboratorijskih analiz je bilo 6.673 (25 % planiranih),
- spektroskopskih vzorcev 38.485 (24 % planiranih),
- mehanskih analiz 3.925 (33 % planiranih).

Za zunanje naročnike je bilo izvedenih 577 analiz, štirje letni obratovalni monitoringi odpadnih vod ter pet poročil o obratovalnem monitoringu emisij v zrak. Lahko z zadovoljstvom povem, da smo v naši DE opravili vsa dela v skladu s planom in s potrebnimi proizvodnje.

Dr. Marko Homšak

Leta minevajo kot meseci

Za družbo VITAL je to obdobje značilno po aktivnostih v veliki dvorani in pripravah na dejavnosti, povezane z odprtjem Golf igrišča. O organizaciji srečanja vlade z gospodarstveniki iz Ormoža, Ptuja, Slovenske Bistrice in Lenarta v Talumovi veliki dvorani, sem vas obvestila v prejšnjem Aluminiju. V tem obdobju potekajo tudi aktivnosti, povezane z letovanjem delavcev in priprava počitniških kapacitet za sezono. V mesecu januarju smo uspešno prestali presojo ISO. Dolga zima se počasi poslablja in nam odpira možnosti ureditve okolja. Prve spomladanske cvetlice so že tukaj. Ta čas postopoma omogoča bolj pestro pripravo jedi za topli obrok, čeprav tudi v zimskem času vključujemo v broke precej sadja in zelenjave. Čeprav je videti, da naše delo poteka po bolj ali manj ustaljenem ritmu, je vsak dan izredno poln dogodkov in poslovnih izzivov, tako da tedni minevajo kot ure, meseci kot dnevi in leta kot meseci.

Antonija Krajnc

Projekt Pretaljevanje odpadnega aluminija sledi zastavljenim ciljem

Kot smo v Aluminiju o projektu Pretaljevanje odpadnega aluminija že zapisali, nas v letošnjem koledarskem letu čaka glavna projektnih aktivnosti, vezanih na nameščanje novih naprav in povečevanje količin pretaljenega odpadnega aluminija.

Delo v skladišču pri manipulaciji in drobljenju odpadnega aluminija poteka iz meseca v mesec intenzivneje in danes že lahko ugotovimo prve tehnološke prednosti in koristi nameščenega drobilnika. Predvsem zmanjšanje odgora v talilnih pečeh je tisti pozitivni učinek, ki nam z enostavno kalkulacijo pokaže, da se bo investicija v napravo povrnila že zelo hitro. Na napravi smo sicer zaznali manjše težave ob zagonu, a smo jih znali odpraviti in obvladati. Na področju mehanske predelave odpadnega aluminija nadaljujemo z aktivnostmi pri iskanju optimalne tehnološke rešitve za nadaljnje stopnje predelave odpadnega aluminija po drobljenju – t.j. za granulacijo in separacijo. Aktivnosti so povezane z usmeritvami pri nabavi odpadnega aluminija, ki je ciljno usmerjena v nabavo mešane pločevine z več primesmi, kot jih imamo danes, ter vzročno – posledično tudi s ciljnim prodajnim programom. Testiranja naprav pri dobaviteljih so že v zaključni fazi, naprave pa želimo namestiti še letos, ker se zavedamo, da bo tehnološko dovršena stopnja predelave odpadnega aluminija z več primesmi naša konkurenčna prednost.

V aprilu smo zaključili s posegi na predelavi nap za odpraševanje iz talilnih in livnih peč v Livarni gnetnih zlitin ter z namestitvijo čistilne naprave na južni strani zgradbe Livarne gnetnih zlitin. Zadnja napa, ki jo bomo namestili na talilni peči S4, je vezana na remont peči, čistilna naprava pa je že funkcionalno preizkušena. Testiranja tehnoloških parametrov odvlekov in preverjanje garantiranih parametrov na izpustu iz čistilne naprave, ter s tem tudi ta projekt, bodo zaključena v tem mesecu.

V fazi podrobnega načrtovanja, usklajevanja detajlov in že prvih proizvodnih aktivnosti pri dobavitelju pa je tudi projekt namestitve nove talilne peči za pretaljevanje odpadnega aluminija. Terminski plan dobave in montaže peči bomo, zaradi predčasnih aktivnosti pri zaustavitvi Elektrolize B, poskušali skrajšati za dva meseca. V prvi polovici maja bomo tako oddali gradbena dela za dograditev Livarne livarskih zlitin, ki jo bomo širili proti jugu do obstoječega skladišča surovin. V vzhodnem delu skladišča surovin pa načrtujemo ureditev prostora za ravnanje in manipulacijo z žlindro iz vseh livarniških in predelovalnih enot. Zgradba, ki bo nastala, bo tako pokrila ves vmesni prostor med Livarno gnetnih in Livarno livarskih zlitin. Gradbena dela želimo zaključiti v oktobru 2006, pred tem pa bodo že stekle aktivnosti pri montaži nove talilne peči, ki bi jo želeli zaključiti do decembra 2006.

V mesecu marcu smo podpisali pogodbo za dobavo vozila za šaržiranje aluminija v talilne peči in posnemanje žlindre iz vseh peč v Livarni livarskih zlitin. Vozilo je podobno tistemu, ki že obratuje v Livarni gnetnih zlitin, le da bo novo vozilo dobavitelja Glama nekoliko večje predvsem zaradi večje zmogljivosti šaržirne posode. Dobava vozila je predvidena za november 2006. V sklopu projekta pa sta bili, ob že dobavljenem bagerju za manipulacijo z odpadnim aluminijem, v skladišče naročeni še dve tehnološki vozili za manipulacijo, in sicer čelni kolesni nakladalec in viličar s teleskopsko roko. Vozili bosta dobavljeni v juniju in juliju.

Poudariti je še potrebno, da se tudi na energetskem delu projekta pripravljamo na povečane potrebe po energetskih medijih zaradi nameščanja novih naprav. V tem letu bomo tako izvedli rekonstrukcijo oz. razširitev TP 14 v Livarni gnetnih zlitin. Pogodbo za nabavo novega transformatorja bomo podpisali še v aprilu, z gradbenimi deli pa bomo začeli v maju 2006.

Projekt sledi zastavljenim terminskim ciljem, pogodbenih obveznosti pa je trenutno za 1.690.000.000 SIT.

Marko Drobnič

Organizacijski izzivi

Kot odgovor na vprašanje, kako čedalje večji potencial delavcev koristneje uporabiti za neprestane izboljšave v Talumu, s tem pa tudi za večjo uspešnost in učinkovitost Taluma, smo podali formalne smernice in pravila za vrelce idej. V okviru tega strokovno podpiramo širjenje in uvajanje novih vrelcev idej ter izboljševanje sistema in dela vrelcev idej.

Čedalje večje spremembe v okolju: trg surovin, energije in proizvodov, globalizacija, liberalizacija ipd., narekujejo večjo fleksibilnost podjetja. Potreba po večji fleksibilnosti in spremembe pri pogledu na organizacijo poslovnih procesov in informacijskega sistema nakazujejo čedalje večjo potrebo po prenovi poslovanja in razvoju organizacije. Raziskave hkrati tudi kažejo, da aktivnosti v iskanju optimalne organizacijske strukture niso bile prav usmerjene in ne dovolj učinkovite. Uspešnost in učinkovitost zagotavljajo procesi in ne strukture. Torej je aktivnosti potrebno usmeriti v proučevanje in prenovo poslovnih procesov z namenom izboljšanja kritičnih kazalcev učinkovitosti, kot so: stroški, kakovost in čas. S tem pa v višanje uspešnosti in učinkovitosti podjetja z učinkovitejšimi procesi.

Prenova poslovnih procesov oz. poslovanja s tem pa tudi poslovno-informacijskega sistema je timsko delo s sodelovanjem uporabnikov oz. izvajalcev procesa ter organizatorjev in informatikov.

Mag. Jože Slavic

Želim si zadihati na svežem zraku

intervju

Gospod Rado Rodošek ima najnižjo aktivno matično številko v Talumu, in sicer 3501. Kdaj in kje sem ga prvič srečala, se več ne spomnim. Spomnim se, da mi je že takoj na prvih delavnicah za vodje izmen, skupin, »padel v oči«. Bil je med starejšimi udeleženci. Po svoji odprtosti duha, aktivnosti, toplini, ki jo je izžareval v odnosih z drugimi, interesu, idejah, je prekašal mnoge, tudi dvajset in več let mlajše udeležence delavnic. In tak odprt, prijeten možakar je še danes.

Kaj je bilo tisto oz. kdo je bil tisti, ki vas je navdušil za elektriko?

Nekega vzornika, ki bi me usmeril v elektriko, nisem imel. V osnovni šoli sem bil dober v tehničnih predmetih, ročno spreten sem tudi bil. Socialni položaj v družini je bil slab, zato sem se prijavil na razpis za učno razmerje električarja v Tovarni volnenih izdelkov (TVI) Majšperk in bil uspešen. Tako je bila sklenjena vajeniška pogodba v TVI Majšperk. Tovarna mi je finančno omogočila, da sem se izučil za električarja. Zato sem jim iskreno hvaležen. V tem poklicu sem se tudi osebno našel, tako da mi ni žal za takratno odločitev.

V TGA ste prišli 26. junija 1964. Se mogoče še spomnite »Vprašalnika za delavce, ki se želijo zaposliti v podjetju«?

V TVI ni bilo možnosti za redno zaposlitev. V TGA sem videl večji kolektiv, kjer bom imel več možnosti za nova znanja, napredek. Ko smo bili sprejeti v tovarno, smo izpolnjevali vprašalnik in reševali naloge iz

slovenščine in matematike. Imel sem slab občutek, ker so bile naloge, ki smo jih dobili, nekoliko pod nivojem za nekoga, ki je končal poklicno šolo.

V TGA ste se zaposlili kot elektromehaničar v vzdrževanju. Kaj je bilo vaše delo?

Ko sem prišel v vzdrževanje, v elektro delavnico, je tam manjkalo električarjev. Za delo elektromehaničarja ni bilo pravega interesa. Meni je to delo ustrezalo, v njem sem se dobro znašel in previl sem mnogo motorjev.

Komaj ste se pri delu dobro ujeli, že je bilo treba iti v vojsko. Kako je izgledalo 18 mesečno služenje domovini?

Bili smo zadnja generacija, ki je imela lesene kovčke. Delal mi ga je mizar v Doklecah in ko sem se peljal s kolesom ponj, sem padel, se poškodoval in bil v bolnici. Tako sem v Zemun prišel tri tedne pozneje, a nisem ničesar zamudil, saj se je takrat vojska zbirala cel mesec. Na začetku smo bili vsi enaki, vse so nas po celem telesu »poštavbali« proti ušem, bolham. Ker smo bili gardijska enota, nam je bilo britje glave prihranjeno. Po šestih mesecih v rekrutskem centru sem bil prestavljen v gardijsko brigado v Beograd, kjer smo

varovali Titovo hišo, Beli dvor, maršalat... Prvi moj »gardijski špalir« je bil na Terazijah ob obisku tunizijskega predsednika Burgibe. Po protokolu je bil to častni pozdrav s puško z nasajenim bajonetom in istočasno opazovanje okolice. V teh »gardijskih špalirjih« smo se dobro načakali.

Po vojski ste se zopet zaposlili v TGA na istem delovnem mestu.

Da, previl sem veliko elektro motorjev in popravil veliko varilnih aparatov. Leta 1970 je bil v »fabriki« natečaj za stanovanijske kredite in na njem sem bil uspešen. A da vse ne bi bilo prelepo, sem pri delu imel smolo. Na nogo mi je padel 180 kilogramski motor, ki sem ga že skoraj previl do konca in mi zlomil nogo. Tako sem bil leto dni v bolnišnici, na dvorišču pa ves material za gradnjo hiše. Ko sem tako z »gipsom« na nogi sedel pred hišo, je mimo prišel možakar in pogovarjala sva se o vsem mogočem, tudi o gradnji. Čez čas ga le vprašam »Ja kdo pa ste?«, »Kaj me ne poznate, Strelec sem, kontrolor bolniške.« Ko je odhajal, mi je rekel »Žeblje pa lahko ravnate, ni vam treba samo sedeti.« Tako mi je kontrolor bolniške »našel« delo. Bil je zelo človeški, razumevajoč.

Iz TOZD Vzdrževanje ste 1975 odšli delat v TOZD Tovarna Aluminija kot stikalničar v usmerjevalnici.

Po desetih letih dela sem si zaželel spremembe, novih izzivov. V stikalnici je bilo zame vse novo, novi stroji, novi način dela, novo okolje. Delo je bilo predvsem kontrola, nadzor, spremljanje tehnološkega procesa za enosmerno energijo za elektrolizi A in B. Vsako uro je bilo treba popisati naprave in bolj ko si bil dosleden, prej si se približal okviru planiranega toka. Tukaj sem srečal prvi mehanski kalkulator, ki je preračunaval povprečne napetosti za elektrolize. Tehnologija v takratni usmerjevalnici je bila daleč naprej v primerjavi s

tehnologijo v drugih obratih. Tu sem tudi spoznal, da se enosmerni tok da meriti.

1980 ste začeli delati na posluževanju generatorjev, 1986 ste naredili preizkus znanja za vodjo energetskih naprav, od leta 1990 ste vodja izmene v Energetiki.

Tu je bilo delo spet drugačno. Pri generatorjih je bila pomembna prisotnost. Najhuje je bilo delo poleti, v vročini. Sčasoma si tudi delovanje generatorja spoznal po zvoku. Pri našem delu je tako, da vsebuje predvsem nadzor nad napravami, pomembna je natančnost, doslednost, prisotnost. Vežan si na čas, na spremljanje naprav na 1 uro. Ker si v službi vežan na čas ene ure, imaš doma »lahko težave«, saj čas teče »drugače«. Kot vodja izmene prevzameš več odgovornosti, si bolj zahteven, odločen, saj tudi vodja obrata od tebe zahteva odgovornost. Veliko je tudi kontaktiranja z dobavitelji el. energije, ...

V teh 40. letih dela se je tudi marsikaj spremenilo. Kako ste sami doživljali spremembe in se z njimi soočali?

Za varnost je bilo vedno dobro poskrbljeno. Zaščitni čevlji, obleka, so bili v redu, le čelada ni bila priljubljena. Varnost v DE Energetika se 100 % izvaja z vsemi delovnimi programi, delovnimi nalogi, dovoljenji za delo, zahtevami elektrogospodarstva. Največje spremembe so bile pri »družbeni prehrani«. 1964., 1966., si na delovnem pultu odrinil delo, naredil prostor za malico, ki si jo kupil. Ni bilo toplih obrokov, napitkov, jedilnic. Pozneje so nastale jedilnice po obratih, topli obrok, napitki. Skupna jedilnica je velik napredek, izbira hrane je primerna, tudi izbira napitkov. Ko sem prišel v tovarno, je bilo veliko nereda, vsepovsod je nekaj ležalo. Danes je okolje urejeno, zelene površine, rože. Včasih smo bili deležni več pozornosti ob 10., 20., 30. letih dela, pripadnosti podjetju, vse je bilo bolj svečano, poudarjeno.

TUKAJ SEM SREČAL PRVI MEHANSKI KALKULATOR, KI JE PRERAČUNAVAL POVPREČNE NAPETOSTI ZA ELEKTROLIZE. TEHNOLOGIJA V TAKRATNI USMERJEVALNICI JE BILA DALEČ NAPREJ V PRIMERJAVI S TEHNOLOGIJO V DRUGIH OBRATIH. TU SEM TUDI SPOZNAL, DA SE ENOSMERNI TOK DA MERITI.

Kaj pa delo v izmenah?

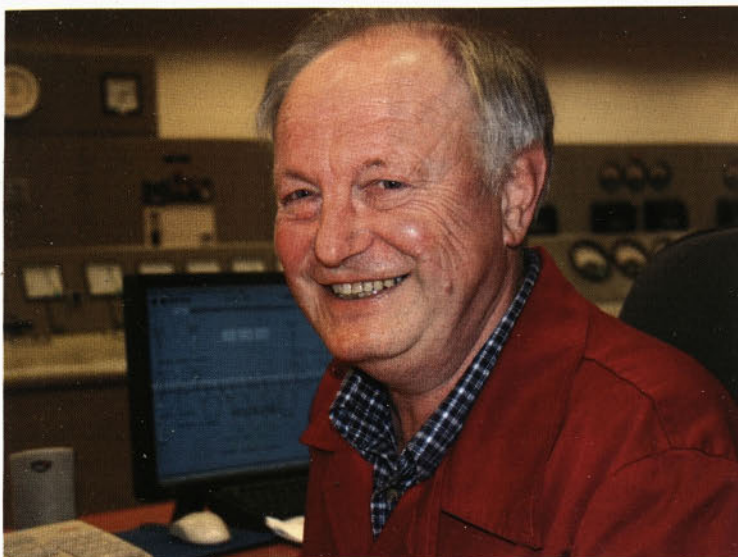
Delal sem v izmenah kot skakač. Starejši možakarji so imeli »dober« sistem, da so vse dopuste planirali na nedeljo popoldan, tako da smo mladi delali vse vikende popoldan, čeprav nam je po zakonu pripadal en vikend na mesec. Tako je bilo, dokler se nismo »zbunili«. Danes so prazniki za ljudi več vredni. To pa le napišite za tiste, ki delajo urnik v organizacijski službi. »Vrag po takem starem letu, ko moraš na novega leta dan jutraj v službo.« Verjetno bi se dalo planirati tako, da bi na novo leto prišel delat popoldne, saj bi bilo za vse koristno.

Kaj menite, kako bi vas kot vodjo izmene opisali vaši sodelavci?

Ne vem, kaj bi rekli. Mogoče sem zahteven, odločen, včasih vzkipljiv. Poskušam se prilagajati v odnosu, vsakega poskušam jemati takšnega, kot je. Sem družaben, skupaj spijemo kavo, se pogovorimo o družinskem življenju. V DE Energetika se dobro razumemo. A sedaj se tudi pri nas pozna, da bodo nastale spremembe po zaprtju hale B.

Z elektriko se ni dobro igrati. Se je kdaj elektrika poigrala z vami?

DANES JE 1. MAJ BOLJ PRAZNIK ZA DRUŽENJE, KO GREMO NA PIKNIKE, V NARAVO, PRAZNOVANJE PRIJETNEJŠIH, TOPLEJŠIH DNI. KOLIKO JE ŠE DELAVSKI PRAZNIK, JE TEŽKO REČI.

rešil tako, da sem motor navil na nižjo napetost, da je stroj lahko deloval. Ženske so bile zelo vesele in zadovoljne, zame pa je bila to še dodatna izkušnja. Veliko sem naredil elektro inštalacij tudi za prijatelje, sorodnike, popravil še kak pihalnik... Danes je »dečkov«, ki se spoznajo na elektriko veliko, v 70. letih nas je bilo malo.

Kako se je 1. maj praznovalo včasih?

1. maj smo prej praznovali drugače kot danes. V »fabriki« je bilo vse polno zastav, majska drevesa so bila vsepovsod, celo na strehah elektroliz. Godba je igrala budnice. Tudi v Majšperku smo imeli godbo na

pihala in ta je šla naokoli, na Ptujsko goro in na trgu igrala budnice, mi smo jim pripravili »južino«. Zelo mi je v spominu ostalo tudi praznovanje 25. maja, ko je Titova štafeta šla skozi Majšperk, Ptujsko Goro, Kidričevo. Bilo je polno zastav, ob cesti pa polno ljudi. Tudi sam sem si enkrat kot vojak ogledal prireditev ob dnevu mladosti na stadionu v Beogradu in bilo je nepozabno doživetje.

Danes je 1. maj bolj praznik za druženje, ko gremo na piknike, v naravo, praznovanje prijetnejših, toplejših dni. Koliko je še delavski praznik, je težko reči.

Če nisem preveč radovedna, bi nam prosim povedali, kako boste svoj čas zapolnili po juliju, ko odhajate v penzijo?

Mislím, da si je treba vzeti čas in stvari v miru premisliti. John Newton namreč pravi, naj si »vsak dan naložimo le tisto breme, ki nam je namenjeno za tisti dan. Tovor bo pretežak, če bomo včerajšnje breme nosili tudi danes in teži dodali jutrišnje breme, še preden si ga moramo naložiti.« Upokojitev je neka prelomnica, prehod, ki te zresni. Ne glede na mojo vitalnost, na delo z ljudmi tukaj, se vseeno nekoliko drugače počutiš.

Kaj bom pozneje počel? Sem mali vinogradnik, kletar, tako da imam še veliko postorití, če bo uspelo, bomo še videli. Ukvarjam se tudi z razvojem našega kraja, sem občinski svetnik. Imam štiriletnega vnuka Ambroža, s katerim se bom lahko

ČAS BO PRINESEL, KAR BO PRINESEL. TREBA JE ODPRETI OČI IN UŠESA IN STVARI TE BODO PELJALE V PRAVO SMER. SEDAJ NE POSLUŠAMO DOVOLJ NE SAMI SEBE NE NARAVE.

več družil; spoznavala bova naravo, tekala po njej in se učila ročnih spretnosti. Delo v izmenah nas je prikrajšalo za družinske in organizirane izlete, zato se jih bova odslej z ženo lahko skupaj udeleževala. Veliko več bom v naravi, kajti sedaj sem v službi v zaprtem prostoru kot piščanec pod lučjo. Želim si zadihati na svežem zraku. Najbolje se počutim na Janžkem vrhu. Mogoče bom nabiral zelišča, posadil še kakšno drevo.

Čas bo prinesel, kar bo prinesel. Treba je odpreti oči in ušesa in stvari te bodo peljale v pravo smer. Sedaj ne poslušamo dovolj ne sami sebe ne narave.

Rado, hvala vam.

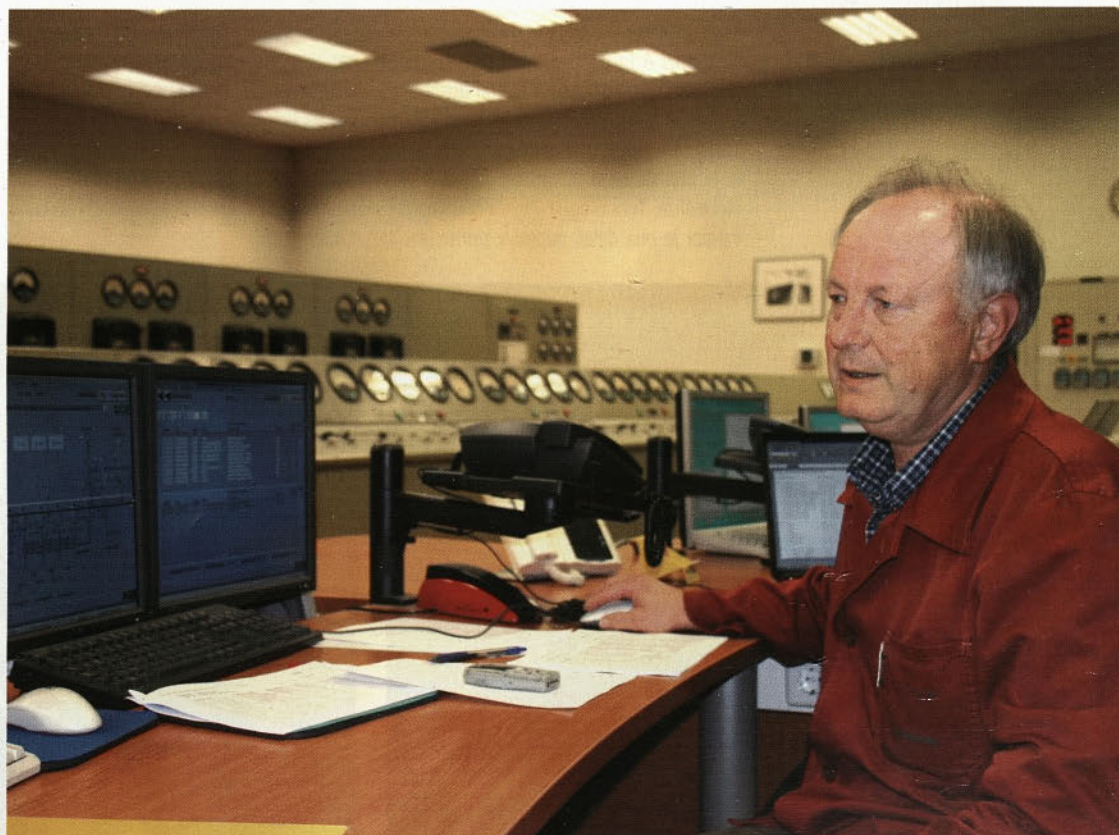
Med pogovorom sva se večkrat dobro nasmejala, končala sva ga s krepkim stiskom rok.

Lilijana Ditrih

Z elektriko kot tako nisem imel težav, saj sem bil dovolj previden, tako da kakšne življenjsko nevarne situacije ni bilo. Zgodi se, da te kdaj rahlo strese. Stikalnica je bila zanimiva za obiske in tako smo jim včasih pripravili »presenečenje«. Če si izklopil eno izmed stikal, je nastal grozen pok in prava panika v prostoru. Danes tega več ne počnemo. Previdnost pri delu z visoko napetostnimi napravami je pomembna in tega se striktno držimo.

Ste svoje znanje s področja elektrike uporabili tudi doma, pomagali drugim?

Doma naredim veliko stvari sam, ne samo s področja elektrike. Rad se ukvarjam z vsemi obrtniškimi deli, s pleskanjem, mizarstvom, zidarstvom. Elektro inštalacije v svojem domu sem tudi sam naredil. Ker sem bil elektro mehanik, sem v 70. letih naredil veliko varilnih aparatov, ki so bili takrat zelo cenjeni. Enega imam še danes. Tudi s servisom za pralne stroje sem se šušmarsko ukvarjal. Ker so bili v Halozah takrat nivoji napetosti zelo nizki, npr. 170 voltov namesto 220, pralni stroji niso imeli dovolj moči za delovanje. Ta problem sem

Dajala nam je nekaj več kot samo kruh

Nadaljujemo poročanje o postopnem izklopu elektrolize B. V prejšnji številki je gospod Firbas naznanil začetek obzidave peči 805, danes pa vas že lahko obvestimo, da je peč predana elektrolizerjem in uspešno zagnana v obratovanje kot zadnja v zgodovini naše stare elektrolize. Gospod Stanko Rihtarič, vodja področja obnove peči za obe elektrolizi, me je nekaj krat resno spomnil: «Da ne pozabiš na zadnjo peč. Ko bo pripravljena, je treba to omeniti v Aluminiju». Vzdrževalci so torej svoje naredili in so jo dne 29.3.2006 predali »lastnikom«. Omenim tudi lahko, da se je izklop elektrolize praktično že začel, in da so do sedaj za vedno izklopljene štiri peči, postopek izklopa se bo nadaljeval približno po okrog 3 peči na mesec.

Bil sem zraven ob predaji 805-e in moram povedati, da so prevladovala močne emocije pri vzdrževalcih in elektrolizerjih. Najstarejši med njimi, tehnolog Vlado Predikaka, ki to halo spremlja že od 1973. leta in je aktivno sodeloval pri vseh izboljšavah, se danes spominja mnogih prelomnih trenutkov, ki so tudi njega osebno zaznamovali: »Trenutno je hala na višku svojih proizvodno tehnoloških moči, kar je posledica doslednega dela in izboljšav na procesu. Spomniti se je treba, ko so nekoč delavci morali dosti več fizično delati v nemogočih pogojih. Mnoga težka dela današnja generacija elektrolizerjev sploh ne pozna. Ni jih več in so ljudje pozabili, kaj so to pene, prepogosti anodni efekti, lomi anod, iztoki aluminija itn.«, je na kratko komentiral in pohvalil tudi dosežke pri postopku obzidave in na področju kvalitete anod.

Pobrskal sem po arhivu in našel fotografijo iz leta 1963, namreč natanko 20. julija tistega leta so črpali prvi aluminij iz elektrolize B. Ta slika nam pove vse,

predvsem skromnost na obrazih ljudi, ko je bila steklenica »tavžent rože« razkošje. Bilo bi zanimivo zvedeti od naših upokojencev, ali se kateri od njih še prepozna na tej sliki. Pri predaji zadnje peči nismo odprli nobene steklenice, ni časa za proslavljanje in ga morda tudi še dolgo ne bo. Tudi tako je prav. Najbolj odgovornega za obnovo peči g. Stanka Rihtariča sem zaprosil za kratka pojasnila o tem postopku, kakor tudi o njegovih pogledih na elektrolizo B kot celoto.

Prosim, če lahko pojasniš celotno proceduro od izklopa do ponovne predaje peči v obratovanje?

»Sama obnova peči v HB v celoti traja približno 16 delovnih dni. Najpomembnejši del - remont pa po zaporedju - poteka nekako takole:

- izklop peči,
- demontaža anodne nadgradnje,
- razbijanje in praznjenje katode,
- zamenjava katodnih korit,
- spodnja obzidava,
- polaganje katodnih blokov,
- zgornja obzidava,
- polaganje stranskih blokov.

Potem sledi zaključna faza obzidave - phanje peči, s čimer je katodno korito gotovo. Z montažo anodne nadgradnje pa je peč pripravljena za predajo in gretje.«

Koliko peči si v svoji karieri predal v obratovanje?

»Ne boš verjel, ampak podatke o številu obnovljenih peči imam točno za 30 let, to se pravi od leta 1976 pa do danes.

V teh letih smo obnovili natanko 1118 peči. Kot zanimivost lahko naštejemo vgrajeni material:

- Katodni bloki - približno 7.500 t
- Fe vodniki - približno 6.200 t
- Phalna masa - približno 5.100 t
- Stranski bloki - približno 2.000 t
- Opeka - približno 15.000 t

Skupaj približno 35.700 t materiala Porabljene ure, samo remontna skupina - okoli 1.350.000 ur.

Sam sem začel obnovo peči v HB spremljati leta 1990. To se pravi, da se z obnovo peči ukvarjam že 16 let. Še to: največ peči - 57, je bilo remontiranih leta 1988, najmanj pa leta 1992 - 18 peči.«

Čestitam za takšno pedantnost. Kaj bi pri tem najbolj izpostavil, katera dela so najbolj pomembna?

»Pri obnovi peči je vsekakor najbolj pomembno polaganje katodnih blokov in phanje peči s phalno maso, kajti ti materiali so direktno izpostavljeni v stiku s talino in je še kako pomembno, da tu ne pride do razpok in prevelike obrabe, kajti od teh dejavnikov je odvisna življenjska doba obratovanja peči.

Ta se je z leti zelo povečala, kar gre sigurno na račun kvalitetnejšega dela in kvalitete samih vgrajenih materialov.«

Koliko je kvaliteta dela odvisna od naprav, materiala, koliko pa od samih ljudi, izkušenj itn.?

»Kvaliteta dela je po mojem mnenju in izkušnjah najbolj odvisna od samega pristopa k delu, miselnosti ljudi, kaj to delo pomeni, nadzora in kontrole kvalitete vgrajenih materialov. Tudi izkušnje so pri obnovi peči še kako pomembne, saj ljudje točno vedo, kaj je pri sami obnovi peči najbolj pomembno.«

Ali so vam elektrolizerji zavrnilo kakšno peč, da nekaj ni bilo v redu in podobno. Kako ocenjuješ sodelovanje z elektrolizerji?

»Da bi nam proizvodnja kakšno remontirano peč zavrnila, se ne spomnim. V zadnjih letih to sploh ni mogoče, kajti vsi materiali in samo delo se sproti kontrolira in nadzira, tako da se morebitne napake in odstopanja sproti odpravljajo.

Smo sodelovanje z elektrolizerji bi lahko ocenil kot vzorno, kajti vsi akterji se

še kako dobro zavedamo, da dobro delo ter medsebojni odnosi močno vplivajo na boljše stanje naprav in samo obratovanje elektrolize, kar pa je nedvomno naš skupni cilj.«

Kako ocenjuješ splošno stanje v hali, odnos do dela, ljudi itn?

»Splošno stanje v el. B, kar se tiče samega obratovanja peči, vzdrževanja in posluževanja, je bilo do informacije, da se HB zapira, zelo dobro, če ne vzorno, glede na same pogoje dela. Normalno je, da se po takšnem šoku nekaj malega kljub temu spremeni v negativnem smislu.«

Kaj tebi osebno pomeni elektroliza?

»Elektroliza B mi - ne glede na zadnja dogajanja - pomeni še vedno zelo veliko. Tu sem jaz, kakor tudi moji sodelavci in sama skupina, pustil najlepša leta svojega življenja. S to elektrolizo smo živeli, doživljali vzpone in padce, jo prenavljali in jo držali - ne glede na starost - v odlični kondiciji vse do danes.«

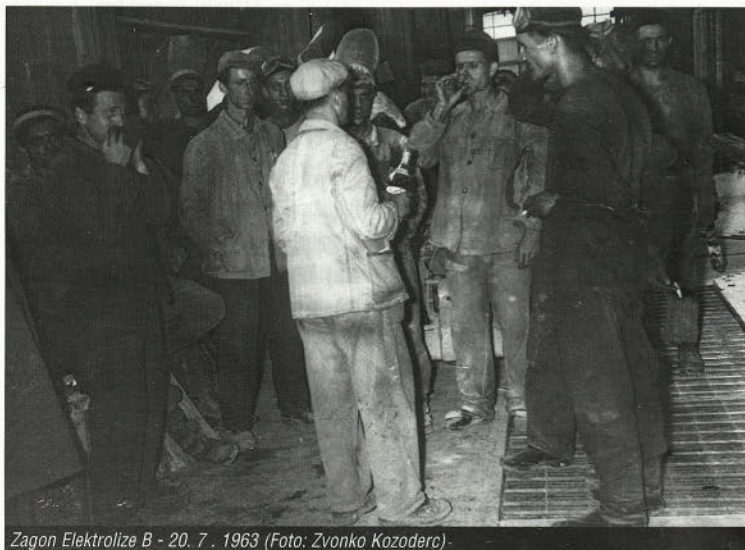
Ali boš pogrešal to halo, vso to proceduro, delo, prah, prepah in vse drugo, kar je značilno za našo starino?

»Da, če me že sprašuješ, zelo jo bom pogrešal, kajti z njo sem odraščal, se kalil, se staral, če že moram priznati, kajti elektroliza B je bila takšna, kot je; prašna, stara, pa vendar dobra in prijazna do vseh nas, ki smo v njej delali. Dajala nam je nekaj več kot samo kruh.«

Hvala za sodelovanje. Za tvojo skupino je delo tukaj končano. Vem, da ti pri srcu ni lahko, zato prosim samo še zadnjo besedo.

»Res je. Obnova elektroliznih peči v HB je za vedno končana. Zahvaljujem se vsem skupaj, ki so kakorkoli sodelovali pri remontu peči, še posebno moji remontni skupini, ki je v HB pustila še kaj več kot samo pečat dobrega dela.«

Ivo Ercegović

Zagon Elektrolize B - 20. 7. 1963 (Foto: Zvonko Kozoderc)

Stanko Rihtarič (prvi z leve) s sodelavci, predaja zadnje peči - 29. 3. 2006

Trgovanje z emisijskimi kuponi v tujini narašča, v Sloveniji še vedno skromno

V Kopenhagnu je letos konec februarja in v začetku marca potekala 3. letna konferenca "Carbon Market Insights 2006", katere se je udeležilo 1230 delegatov iz 60 držav in 640 različnih podjetij. Rekordno število udeležencev je dokaz, da trgovanje z emisijskimi kuponi pridobiva na pomenu predvsem v tujini. Malo potem, že 4. aprila, je v Hotelu Mons v Ljubljani potekal drugi en. seminar "Trgovanje z emisijskimi kuponi - poslovna priložnost za podjetja". Na tem seminarju smo od Zorane Komar iz Agencije RS za okolje izvedeli, da v Sloveniji obseg trgovanja ostaja na skromni ravni. Saj naj bi bilo do sedaj sklenjenih samo sedem poslov. Sam seminar je bil zelo uspešen, udeležilo se ga je 70 delegatov, ki so bili navdušeni ob poslušanju enajstih različnih govornikov, od tega šest iz tujine.

Naša prihodnost je ogrožena, zato je trg emisijskih kuponov zelo pomemben

To je bilo eno izmed sporočil, podano na konferenci v Kopenhagnu. Najpomembnejša dejstva predstavljena na konferenci so bila:

- naraščanje temperature zraka je zagotovo grožnja naši prihodnosti;
- podnebne spremembe so realne in se že dogajajo;
- človeške aktivnosti so osrednja gonilna sila, hkrati pa vzrok za podnebne spremembe;
- soočamo se z globalnimi problemi, zato jih morajo reševati globalni sporazumi;
- likvidnost na trgu emisijskih kuponov narašča skozi vse leto (2005 - 292 milijonov ton CO₂ poslov, 1. četrtletje 2006 - 170 milijonov ton CO₂ poslov);
- cena emisijskih kuponov delno vpliva na višjo ceno električne energije. Industrija je pripravljena sprejeti Kjotski Protokol in njegove stroške, vendar ne na račun višjih dobičkov v energetskem sektorju.

Vpliv na cene emisijskih kuponov

- Dejavnike, ki vplivajo na cene emisijskih kuponov, delimo v tri skupine:
- Kratkoročni dejavniki: cene goriv, vreme, gospodarska aktivnost in politične odločitve;
 - Srednjeročni dejavniki: metodologija izdelave nacionalnih alokacijskih načrtov, poslovni cikel in tehnologija;

c. Dolgoročni dejavniki: politike podnebnih sprememb in makroekonomski dejavniki (gospodarska rast - bruto domači proizvod).

Napovedi cen emisijskih kuponov

Bodoče cene emisijskih kuponov naj bi bile odvisne predvsem od:

- Političnih odločitev: Veliki Britaniji se ni odobrilo dodatnih 20 milijonov ton CO₂. Ali bosta Bolgarija in Romunija prispevali dodatnih 10 milijonov ton CO₂;
- Vremenskih razmer: poletje 2006 (mrzlo in mokro ali vroče in suho) in zima 2006/2007 (topla in mokra ali mrzla in suha);
- Cene goriv: cene zemeljskega plina, nafte in premoga.

Cena emisijskih kuponov se giblje med 26 in 28 €/t, izhodiščna znaša 27,50 €/t.

Dejavnik	Ukrep	Nova cena v €/t
Politika	Dodatnih 10 milijonov emisijskih kuponov	▼ 21,50
Vreme	Poletje - mrzlo in mokro	▼ 21,00
	Poletje - vroče in suho	▲ 34,00
	Zima - topla in mokra	▼ 5,30
	Zima - mrzla in suha	▲ 35,70
Goriva	Cena ZP -20%, Nafta -20%, Premog 0%	▼ 18,00

Na konferenci nas je vsepovsod spremljala misel: "Carbon market is here to stay", kar bi pomenilo, da trg z emisijskimi kuponi že obstaja in bo obstajal tudi v prihodnje.

Stanje na trgu emisijskih kuponov se izboljšuje

Trgovanje z emisijskimi kuponi v Evropski uniji je 1. januarja letos praznovalo svoj prvi rojstni dan. V prvem letu njegovega delovanja je veliko podjetij ta ekonomski instrument že sprejelo za svojega in vedno več podjetij trgovanje s kuponi že vključuje v svoje poslovne procese.

Dokončnega odgovora, ali je trgovanje s kuponi resnično poslovna priložnost za podjetja, po letu dni delovanja še ni. Vsekakor so se največja evropska energetska podjetja (E.ON, Verbund, Vattenfall itd.) v času hitre rasti cen energije na trgovanje s kuponi dobro prilagodila in kljub nakupom velike količine kuponov v pretek-

lem letu dosegajo velike dobičke. Na drugi strani pa je industrija v težjem položaju. Pri teh upravljalcih naprav se je pojavil dvom, ali je način vpeljave ekonomskega instrumenta pravičen. Saj so podjetja, ki so v preteklosti veliko vlagala v varovanje okolja, z dodelitvijo manjšega števila kuponov, nekako "kaznovana". Tisti, ki dandanes veliko bolj obremenjujejo okolje, pa dobijo veliko več kuponov in imajo presežke le-teh, kar je v nasprotju zahtevami Kjotskega Protokola.

Med podjetja, ki so v preteklosti in še tudi danes veliko vlagajo v varovanje okolja, spada tudi Talum. Uspelo nam je zmanjšati emisije toplogrednih plinov za več kot 35%, ob tem pa moramo upoštevati dejstvo povečane proizvodnje

za več kot 300% (v obdobju od leta 1986, ki velja za izhodiščno obdobje po Kjotskem Protokolu, do leta 2003).

Razlike med novimi in starimi članicami Evropske unije

Možni vzrok za razliko v obsegu trgovanja med Slovenijo (predstavnic novih članic EU) in tujino (stare članice EU), kjer je trgovanje s kuponi steklo z lanskim letom, je po besedah Jussija Nykänena iz finskega podjetja Green Stream (enega izmed govornikov en. seminarja), ki tudi trguje s kuponi, je ta, da podjetja v starih članicah zelo dobro poznajo trgovalne postopke, predvsem iz dolgoletnih poslov z nafto, plinom, električno energijo, zato je zanje lažje vpeljati nov proizvod v vsakodnevno poslovanje - trgovanje in lahko s temi aktivnostmi začnejo mnogo hitreje.

Priložnosti za manjše tveganje...

Vsako podjetje, ki želi izkoristiti priložnosti na trgu emisijskih kuponov, mora imeti izdelano strategijo. Najpomembnejša je natančno izdelana tržna strategija, ki jo izvajamo iz dveh razlogov: špekulacija in redno izpolnjevanje ciljev. Bram Bastiaansen in Tim van der Noordt iz nizozemskega podjetja STX Services, sta dejala, da je pri špekulativni strategiji treba zelo dobro poznati trg in dnevna dogajanja na trgu. Pri strategiji izpolnjevanja ciljev pa je treba zelo dobro poznati mesečno gibanje naših emisij in gibanje cen kuponov.

Dr. Marjan Odar, direktor Slovenskega inštituta za revizijo, je dejal, da so emisijski kuponi neopredmeteno osnovno sredstvo, in da je v Sloveniji to področje urejeno s Pojasnilom 1 k SRS 2 - emisijski kuponi in velja tudi za leto 2005. Poudaril je, da imajo emisijski kuponi vpliv na bilanco stanja in izkaz poslovnega izida, seveda pa je veliko vpliva odvisno od strategije podjetja na omenjenem področju.

Spremembe v naravnem okolju

Do konca stoletja naj bi se povprečna globalna temperatura dvignila za 1,5°C - 6,0°C, je dejal mag. Andrej Kranjc, podsekretar na Ministrstvu za okolje in prostor. Morska gladina naj bi bila višja za 10 - 90 cm, padavine naj bi bile pogostejše in intenzivnejše, sušna obdobja daljša, pri dvigu temperature za 3°C bi se že pojavili problemi s hrano, širjenje nekaterih bolezni in večje škode zaradi ekstremnih vremenskih pojavov.

Kaj lahko storimo?

Ukrepi v energetskem sektorju in industriji ne zadostujejo, vključiti se bodo morali tudi drugi sektorji (promet, letalstvo itd.). Druga, veliko težja naloga je ozavestiti ljudi, da je obstoj planeta v nevarnost, da smo ljudje tisti, ki smo ga ogrozili, in da smo ljudje tisti, ki ga moramo konec koncev tudi rešiti.

Mag. Aleksandra Murks

Tehnološka pridobitev za vzdrževanje

V preteklih dneh smo v delovni enoti Vzdrževanje predali v redno uporabo samohodno teleskopsko dvigalo EASY CRANE GH 12 – 30 proizvajalca Haulotte iz Francije.

Upravljanje dvigala se izvaja preko daljinske radijsko vodene komande. Prednost takšnega načina upravljanja omogoča upravljalcu, da upravlja dvigalo iz varne razdalje, tako ima ves čas pregled

nad pripetim bremenom, tudi takrat, ko je potrebno izvesti montažo oz. demontažo strojnega dela, ko to ni možno nadzirati od dvigala. S to dvižno napravo je vzdrževanje veliko pridobilo; mobilnost in ažurnost ter varno izvajanje del sta na bistveno višji ravni. Naprava ima pridobljen standard CE in ustreza vsem predpisom za delo.

Višina dosega s polno iztegnjeno teleskopsko roko je 11,8 m, največja

zmogljivost dvigovanja je 3000 kg, obračanje okrog svoje osi je 360° brez omejitve, za pogon hidravlične črpalke uporablja dizel agregat HATZ 32 kw, hitrost vožnje je 0,45 do 5 km/h, skupna teža dvigala je 12065 kg. Za delo z dvigalom je trenutno usposobljenih 15 vzdrževalcev, želja je še po vsaj eni takšni skupini, za katero bomo izvedli izobraževanje v prihodnosti.

Ta dosežek tudi finančno ni bil majhen, zato smo toliko bolj zadovoljni. Lahko rečem tudi to, da smo hvaležni vodstvu, ker nam je prisluhnilo, da lahko odslej opravljamo dela s tako varnim in sodobnim strojem.

Bogdan Lukman

Službe

Elektronsko upravljanje dokumentacije in arhiviranje zapisov in dokumentov

Večina informacij v podjetjih je še vedno na papirju. Na poti do popolnega obvladovanja informacij podjetja tako čaka trajna pretvorba informacij v elektronsko obliko, kar omogočajo rešitve za zajem in obdelavo dokumentov.

Izgradnja sistema za elektronsko arhiviranje je predvsem organizacijski problem, pri gradnji katerega morajo sodelovati različni ljudje z različnih delov organizacijske celote, če želimo, da bo sistem zgrajen celovito in organizacijsko pravilno.

Zakaj se v veliki meri arhivski sistem uveljavlja v organizacijskih sistemih?

Če pogledamo samo poslovanje v organizacijah, vidimo, da je pri enakem obsegu poslovanja vedno več dokumentov, ob tem pa ostane isto število zaposlenih. Nekateri dokumenti nastanejo v elektronski obliki, ali jih posedujemo v elektronski obliki, vendar jih večinoma arhiviramo v papirnati obliki. Takšno zaporedje v informacijski dobi pomeni nesmisel.

Bistvena prednost elektronskega arhiva je prihranek časa. Primer: podjetje na leto prejme 20.000 papirnih dokumentov (računi, dopisi, pogodbe, ...), katere shranjujejo v fascikle in omare, vsak dokument pa se naknadno pregleda v povprečju še dvakrat. Celoten postopek iskanja enega dokumenta v urejenem okolju traja v povprečju 9 minut. Izračun pokaže, da v podjetju porabijo za iskanje dokumentov 750 delovnih dni, kar je enako enoletnemu delu treh zaposlenih, ki imajo skupaj letno bruto plačo najmanj 10 MIO SIT. Pri iskanju dokumentov v elektronski obliki se potreben čas za iskanje enega dokumenta zmanjša za 80-90% in znaša približno 1 minuto.

Rešitve za zajem in obdelavo dokumentov rešijo podjetju problem vsakodnevnih obdelave in dostopa do dokumentov, pomembno pa je tudi, da so nadgradljive in skalabilne, zato se lahko podjetja v začetku odločijo za manjšo postavitev, na primer le v enem oddelku, kasneje pa, skladno s potrebami, rešitve

dopolnjujejo in nadgrajujejo. Poleg občutnega znižanja stroškov zaradi prihranka časa si podjetje zagotovi tudi urejenost elektronskega arhiva poslovnih dokumentov ter večjo učinkovitost in odzivnost na zahteve strank in partnerjev.

Tudi v Talumu smo se lotili projekta sistema za elektronsko upravljanje dokumentacije in arhiviranje zapisov in dokumentov, ki bo:

- pokrival zahteve poslovanja po dolgoročnem shranjevanju določenih kategorij dokumentov v elektronski obliki,
- zagotavljal odprtost za bodoče potrebe in rešitve,
- celoten sistem, in vsak od njegovih komponent, je skladen z zakonskimi in revizijskimi zahtevami in tako zagotavljal pravno veljavne kopije dokumentov v elektronski obliki,
- omogočal preprost in učinkovit sistem nalaganja, hranjenja, iskanja in dostopanja do dokumentov v elektronski obliki,

- postopen prehod na izključno elektronsko arhiviranje dokumentov,
- zagotovil celovit in kompleten sistem z vsemi potrebnimi komponentami,
- podal objektivno oceno med ponudniki različnih rešitev,
- predlagal dolgoročno optimalen, enovit sistem upravljanja vseh vrst dokumentacije in e-arhiviranja,
- upošteval predpise najnovejšega zakona s tega področja (ZAKON O VARSTVU DOKUMENTARNEGA IN ARHIVSKEGA GRADIVA TER ARHIVIH – ZVDAGA, sprejet v Državnem zboru RS 6. marca 2006)

Projekt je trenutno v fazi izbire med dvema resnejšima ponudnikoma in pripravi pilotskega projekta. Upamo, da bomo lahko v kratkem, skupaj z zunanjim izvajalcem, začeli z gradnjo elektronskega arhiva in pri tem uspešno izkoristili vse prednosti informacijske tehnologije.

Sašo Irgolič in Dejan Horvat

Njena naklonjenost mi zadostuje

Konec marca je gospod Milan Osterc v uredništvo prinesel CD s fotografijami in ponudil, da jih lahko objavimo v Aluminiju. To je bilo prijetno presenečenje in želimo si, da čim več različnih avtorjev sodeluje pri časopisu s slikami, članki, mnenji ali podobno. Moram povedati, da sem g. Osterca opazil že prej v elektrolizi C, ko se je zanimal za aparat in tehniko fotografiranja. Treba je vedeti, da je elektroliza zaradi magnetnega polja nevarna za aparate, ker jih lahko namagnetni in zablokira. Zaradi tega v hali v glavnem uporabljam starejši klasični aparat Contax, ki mi ga je podaril g. Kerbler. Takrat še nisem vedel, in me tudi nihče od vodstva elektrolize ni opozoril, da se g. Osterc zelo uspešno ukvarja z amaterskim fotografiranjem. S ponujenimi fotografijami smo bili v uredništvu zadovoljni in na osnovi tega smo ga zaprosili za reportažo. Zdaj je tu pred vami, v njegovi kratki izpovedi boste zvedeli, s kakšno voljo in srčnostjo raziskuje naravo z vsemi bitji, ki na njej prebivajo. V zadnjih treh letih je naredil 16.000 slik, četudi so digitalne, gre za zelo obsežno delo. Danes boste redko srečali človeka, ki ne zahteva plačila in zares dela le za svojo dušo. Milan je eden od teh in mu lahko verjamemo, čeprav vas moram opozoriti, da tudi on dobi nagrado; in to velike vrednosti. Kaj pa je to, morate uganiti sami.

Skoraj vsak od nas je naredil vsaj nekaj fotografij in zato mislimo, kako je to enostavno. Kaj je tebe motiviralo, da si to sprejel za svoj zelo pomemben hobi?

»Moram povedati, da me je slikanje spremljalo od malega. Moje resnejše fotografiranje je povezano z glasbo zaradi moje boljše polovice, pevke Andreje Pintarič. Spremljal sem njene prve glasbene začetke; takrat še z navadnim aparatom. Zanimiv in prelomen dogodek je bilo snemanje za TV na morju, mislim da leta 2000, ko nikogar niso pustili v bližino odra, jaz pa od daleč brez zuma nisem mogel slikati. Zaradi tega sem od jeze ob prvi priliki kupil novi aparat MINOLTA s posebnim objektivom in flešem.«

Kako se je tvoja tehnika in vsebina fotografiranja razvijala naprej?

»Spremljanje pevskih nastopov je bilo za mene zelo pomembno, ker se je širil krog poznanstev, prosili so za slikanje portretov, za CD, vizitke, reklame in drugo. To me je sililo, da vedno bolj pazim na kvaliteto. Aparat je dejansko stalno ob meni, ali sem peš, na kolesu ali v avtu. Estrada je postala le del moje dejavnosti. Vedno bolj sem raziskoval naravo na svojih pogostih

TALUM in Milan Osterc: »V tovarno sem prišel 1989. leta. Delati sem začel v elektro vzdrževanju kot pripravnik, kajti bil sem štipendist tovarne. Končal sem poklicno šolo, smer elektronik. Po pripravi sem odšel k vojakom. Vojsko sem služil v letih 1990/91 v Zagrebu na letališču v protizračni obrambi – raketna enota. To je bilo najbolj občutljivo obdobje JLA. Takoj po novem letu so ljudje blokirali dovozne ceste do kasarne. S sabo so prinesli vse sorte predmete, od vil do orožja. Nismo jih izzivali in na srečo ni bilo nobenega incidenta. Zanimivo je bilo opazovati te ljudi, ki smo jih do tedaj videvali na njivah pri svojem delu, potem pa so isti ljudje v trenutku postali naši »sovražniki«. Veliko srečo sem imel, da so me že februarja 1991 pustili domov. Tako rekoč sem iz polne bojne opreme stopil v civilno. Morda sem kot Slovenec imel določen privilegij? V Talum sem se vrnil v elektro vzdrževanje, po domače smo mu rekli akvarij, ker je bila naša delavnica v steklu. Tam nisem ostal dolgo, saj sem konec leta odšel k elektrolizerjem v halo B. Po osmih letih dela v stari elektrolizi so me marca 1999 prestavili v halo C. Čeprav tudi C ni bila več nova, sem občutil veliko razliko glede pogojev dela. Princip dela je tukaj dorečen, in ne sme biti odstopanj od navodil. Za razliko od stare hale, kjer si odgovoren sam sebi, tukaj funkcijo odgovornosti prevzame računalnik. Opravil sem vse interne izpite: za žerjavovodjo, viličarja, prevoz anod in za prevoz tekočega aluminija. Potem smo doživeli še drugo fazo modernizacije elektrolize C, na kar smo zelo ponosni. Osebnostno sem zelo zadovoljen na tem delovnem mestu in s sodelavci, s katerimi se odlično razumem. Prijateljstvo mi veliko pomeni in lahko rečem, da imam tukaj svoj drugi dom. Upam, da bo tako ostalo, čeprav se v zadnjem času vedno bolj čuti strah med delavci zaradi napovedane zamenjave vodstva Taluma. Bojimo se, da to ne bo prineslo nič pametnega, da bo za delavce samo slabše.«

samotnih poteh ali na pohodih s kolegi. Zdi se mi, da naredim na »tone« slik. Lahko vam povem, da sem samo v zadnjih treh letih naredil 16.000 slik.

Leta 2005 sem tudi jaz začel z digitalno tehniko. Zopet sem se odločil za MINOLTO, ker sem jo vzljubil. Poleg tega je bilo tehnično možno uporabiti objektiv starega klasičnega aparata, ki so bili zelo kvalitetni, tako da sem z manjšimi stroški izpopolnil tehniko.

jskega jezera, fotografiram rastline, živali, najraje pa ptice. Zanimajo me tudi popotniške fotografije.«

Ptice so zelo nemirne, to najbrž zahteva veliko potrpljenja in časa.

»Res je. Moraš biti tudi neviden. Najdem si dobro prežo in čakam. Ponavadi počakam pol do ene ure, da se ptič postavi, razpre krila ali podobno. Profesionalci si vzamejo še več časa in imajo vrhunsko tehniko. Moj veliki objek-

Ali te spremlja kakšen stil, poseben način dela, nekaj, po čem si prepoznaven na svojih slikah?

»Moram povedati, da sem samouk. Razen fotografskega krožka, ki smo ga imeli v sedmem razredu osnovne šole, drugih tečajev nisem imel. Začel sem iz nič. Kar se stila tiče lahko rečem, da ne težim h kakšni prepoznavnosti, nisem specialist. To kar sem slikal po naročilu, portrete in podobno, ne štejem za nekaj posebnega. V glavnem delam tisto, kar se mi zdi zanimivo. Izbirčen sem, ne slikam kar po vrsti. Različnost motivov mi omogoča moja nenehna mobilnost; stalno sem v gibanju, največ s kolesom. Narava je povsod lepa, pogosto grem okrog ptu-

tiv na Minolti ima dovolj dober zum in to mi zadostuje. Če imaš nekaj rad, potem čas ni problem.«

Ljudem je težko dopovedati, kako zahtevno je narediti kvalitetno sliko, da o umetniških fotografijah ne govorimo. Ko sva nekoč skupaj s Kerblerjem fotografirala elektrolizo, sva najprej šla noter brez aparata, prehodila halo v tišini, in se šele potem vrnila po opremo in začela slikati. Kaj je za tebe najbolj pomembno za dobro fotografijo?

»Enako bi me lahko vprašali, po kakšnih kriterijih sploh oceniti fotografijo, kajti na to je treba misliti že takrat, ko jo ustvarjaš. Morda je poleg motiva najbolj pomembna kompozicija oziroma pred-

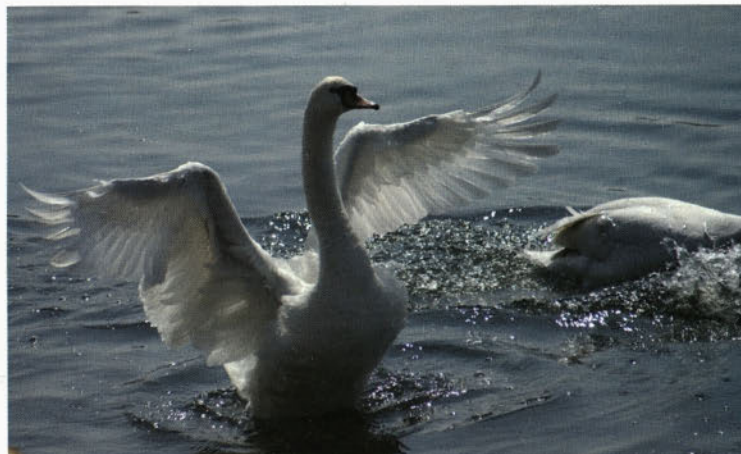
stavitev objekta v prostoru. Pomembno je, kam ga boš postavil, na rob ali v sredo, posebej moraš paziti na svetlobo, sence, kot svetlobe in podobno. Ne težim k umetniški sliki, trudim pa se, da je dobra in estetska. Odločitev za dobro ali slabo fotografijo je občutek za njo. Samo Kerbler ve, kakšen občutek je imel, ko je slikal svojega Janezka, deklico iz Haloz in druge umetnije.»

Ali lahko človek sam oceni, katera je dobra, katera ne? Za sebe lahko rečem, da zahtevnejše članke najprej dam ženi ali osebi, ki ji zaupam, da mi pove, če je razumljivo, ali ji je všeč in podobno. Ali tudi ti potrebuješ potrditev o vrednosti svojih slik, preden jih kam daš?

fotografijo. Na ta način se lotevam tudi vseh stvari v življenju. Niti na pamet mi ne pride, da bi s slikanjem nekaj zaslužil. Tudi računica se ne bi izšla. Drugo je, ko za kolege slikam poroke, obletnice itn. Narava, to je čisto nekaj drugega, ponuja nešteto možnosti in skozi fotografijo raziskujem hribe in doline. Prej, pri klasični tehniki, sem se moral bolj potruditi. Hvala bogu, da imamo digitalno fotografijo. Ta mi omogoča, da po domače povedano »škljocam«, dokler ni v redu. Kar ni dobro, zbrišem na računalniku in grem naprej. V tej smeri se izobražujem največ preko interneta, spremljam tudi revijo Digitalna kamera in nekaj nemških revij.»

Milan Osterc na kolesu

»Pri svojih izdelkih nisem nikoli popolnoma zadovoljen. Ne moti me, če nekdo reče, ta ni v redu. Če bi to rekel Kerbler, potem pa je druga zgodba. Meni tudi Andreja pregleda slike in mi svetuje: Ta je dobra, lahko jo pošlješ v revijo ali na natečaj. Njena naklonjenost do mojega hobija mi zadostuje. Še nikoli do sedaj nisem pošiljal svojih fotografij kakšni reviji ali na tekmovanje. Prve objavljene so te, ki sem vam jih ponudil za Aluminij.»

Hvala. To odločitev bomo spoštovali. Če ne objavljaš v javnosti, kaj ti je potem glavni namen fotografiranja?

»Še vedno delam za svojo dušo. Prepričan sem, da če tega ne bi delal za sebe, potem se sploh ne bi ukvarjal s

Hvala in upamo, da nas boš še presenečal z lepimi izdelki, če te ne omami kakšen nov izziv.

»Novih izzivov ne vidim. Ostajam pri fotografiranju, kajti to je moja druga ljubezen. Čutim, da imam v sebi še večje možnosti razvoja v tej smeri. Tudi študijsko slikanje je možna pot, vendar narava ostaja moja glavna okupacija. Že od malega sem rad hodil ven, sedaj pa sem še bolj povezan s tem, kaj se v naravi dogaja. Ne grem samo zato, da grem, ampak v upanju, da naredim kakšno fotko. Rišem tudi različne karikature, kolesarim in s kolegi hodim na pohode. Aparat pa je vsepovsod zraven.»

Milan Osterc na pohodu

Včeraj in danes

Vsak dan se peljem mimo kidričevskega gradu in zbiram pogum, da bi ga obiskala. Odlašam s to odločitvijo, ker mi je lepo, ko si domišljam, kako je v njem potekalo življenje v starih časih. Grad naj bi sredi gozdov nastal leta 1850. Danes je potreben obnove, čeprav je nastanjen. Sredi dreves osamljeno zre v dneve pred sabo in čaka, vabi, da ga opazijo ljudje, da ga prenovijo. Manjka mi zgodba o gradu. Kako so živeli njegovi prvi stanovalci, kako so se zabavali in kaj so počeli v tem kraju?

Kidričevo bi lahko bilo turistični kraj, manjkajo mu zgodbe, ki so prikrite pod tančico časa. V domišljiji vidim razkošne kočije, vesele konje, lepe dame in bogate gospode, ki so se sprehajali po teh krajih in uživali v lepih gozdovih. Ni manj-

doživetja. Sredi družbe ostajamo sami. Bolj poredko se lotimo skupnih projektov, bolj poredko znamo vdihniti prijateljstvom skupni namen, težko nam gre ustvarjanje duše ljubezenskega odnosa med moškim in žensko. Ljubezen postaja tolažba revežev in redkih bogatih. Ženske izgubljajo ženstvenost, moški ostajajo iskalci dogodkov, ubežniki iz lastnih hiš. Danes niso več sami. Pridružujejo se jim ženske. Eni in drugi iščejo, brez da bi vedeli kaj, brez da bi našli srečo. Ta je tako blizu in istočasno tako daleč. V človeku. V njej in njem.

Kaj se je spremenilo od takrat, ko so grofje, grofice in njihovi otroci imeli veliko časa, ko so služabniki za njih naredili vse potrebno, da bi oni lahko uživali v življenju?

kalo ljubezenskih zgodb, zabav ob glasbi in vinu, skrivnosti različnih vrst, pregreh in užitkov. Dame so uživale v tem, da jih moški razvajajo in so čakale na njihovo vrnitev, ko so ti izpolnjevali svoje domovinske dolžnosti. Moški so v vseh časih odhajali, ženske so čakale. Eni in drugi so ustvarjali zgodbe in se o njih pogovarjali samo z zaupnimi prijatelji ali prijateljicami. Igrali so svoje vloge in pogosto močno verjeli v njih. Včasih je ljubezen bila tako močna, da je nobena razdalja ni mogla pretrgati ali nobena prepoved ugasniti. Prepovedano ali oddaljeno sadje je vedno zelo sladko.

Ko gledam kidričevski gradič, premišljujem o tem, kako so se ljudje v starih časih znali dneve in dneve dolgočasiti. Čas je tekel bolj počasi. Danes je drugače. Veliko je pomembnih in nepomembnih izzivov, veliko časa zapravimo že za to, da to dvojje ločimo med sabo. Današnje obdobje zavrača zgodbe, ker jih je preveč in jih nihče ne želi več poslušati. Tudi dobra prijateljica ali prijatelj je z mislimi nekje drugje, ko razlagamo svoja

Danes je podobno kot takrat, samo da se vse dogaja hitreje. Hodimo mimo velikih stavb in jih ne opazimo, ne ustavimo se in si jih ne ogledujemo. Preveč jih je, preveč je vsega materialnega in zaradi tega je premalo časa za dojetje bistva življenja. Kot takrat, imajo tudi danes eni preveč in drugi premalo, čeprav je narava mati vseh. Preostane ji, da nemo opazuje početje svojih pametnih otrok. Na kašen način in bi jih lahko spomnila, da če se vrnemo dovolj nazaj v zgodovino, smo vsi sorodniki? Lahko ugotovi kot večina staršev, da so otroci, ki jim daje vse, nevhvalni in nespametni. Vračajo tako, da ne vidijo bistva in uničujejo tudi njo, svojo mater. Na svoj način jih opozarja, a zaman.

Napisane misli je izvalil lep kidričevski grad, njegova nema molitev se je dotaknila moje duše. Še vedno nisem zbrala dovolj poguma, da bi si ga od blizu ogledala in prosim tiste, ki mogoče poznajo njegovo zgodbo, da me pokličejo ali jo napišejo.

Antonija Krajnc

Fotografija meseca: Ples na vodi, avtor fotografije Milan Osterc

Najboljše fotografije tega meseca

Par, foto: Srdan Mohorič

Cvet, foto: Srdan Mohorič

Študentje so nas ponovno opozorili, da smo v informacijski družbi

Konec marca smo v Talumu gostili študente Fakultete za družbene vede. Obisk je nekoliko odstopal od običajnih ogledov, kjer na kratko predstavimo podjetje in obiskovalce popeljemo po podjetju. Tokrat smo jim po predstavitvi Taluma pripravili krajše delavnice, s katerimi smo s praktičnimi nalogami poskušali pridobiti povratne informacije o tem, kaj menijo o obliki prenosa znanja in informacij, kot je poročilo o zunanjem izobraževanju, kaj bi temu načinu prenosa dodali, katerim ciljnim skupinam se naj prenesejo določene vsebine, kakšne nove oblike prenosa znanja in informacij predlagajo. Študentje so se razdelili v štiri skupine in na koncu je vsaka skupina predstavila svoje predloge, nove rešitve in tudi najbolj nore ideje. Pozitivna energija in zavzetost je kar žarela med študenti, ki so z veseljem sprejeli tovrstno obliko predstavitve podjetja. Nalogo so vzeli zelo resno in porodilo se je kar nekaj zanimivih novih idej, ki jih bomo

lahko koristno uporabili tudi v Talumu. Študentje so nas ponovno opozorili, da smo v informacijski družbi, in da bo v prihodnosti potrebno še bolj uporabljati

informacijske kanale, ki jih prinaša razvoj informacijske tehnologije. Generacije, ki prihajajo tako rekoč rastejo z računalniki. Prihodnost prenosa znanja in informacij je

v spretni izrabi informacijske tehnologije in ne več v »suhoparnih poročilih«, ki jih nihče ne bere. Videokonferenice, kratki animirani filmi, slikovna navodila, izobraževanja in usposabljanja s pomočjo informacijske tehnologije so načini prenosa znanja in informacij prihodnosti. Še vedno pa bo ena najpomembnejših oblik delovanja medsebojno sodelovanje in pogovor.

Študentje so se v organiziranih skupinah podali še na ogled Taluma in ko so se poslavljali, so bili njihovi obrazi nekoliko utrujeni, vendar zadovoljni.

Povedali so, da so obiskali že kar nekaj velikih slovenskih podjetij, zato lahko rečejo, da je bil obisk in ogled Taluma vsebinsko drugačen ter predvsem zelo konstruktiven.

Darja Vodušek

Sodelovanje med šolami in gospodarstvom

Konec marca so nas obiskali učitelji Ptujске gimnazije in OŠ Mladika ter vzgojiteljice Vrta Ptuj. Predstavniki vseh treh zavodov so se povezali v t.i. »ptujsko vertikalo«. Spremembe ob uvedbi devetletke namreč kličejo tudi po spremembah načina in vsebine sodelovanja v vseh ustanovah, ki izvajajo vzgojne programe. Tako povezani so se lotili projekta "Kakovost za prihodnost vzgoje in izobraževanja" in v okviru tega projekta obiskali Talum.

Talum ima v širšem socialnem okolju pomembno vlogo; ne le v gospodarskem smislu, temveč tudi kot pomemben generator novega znanja in razvoja. Takšna usmeritev zahteva ustrezno izobražen kader. Ocenjujemo, da lahko uvažanje sistemov kakovosti v vzgojno izobraževalne procese pomembno izboljša doseganje temeljnih ciljev izobraževanja - to je opremiti mlade ljudi s tistimi znanji, ki jih bodo lahko uspešno uporabili v konkretnem podjetniškem okolju. Da ne bi sodelovanje med Talumom in zavodi ostalo le na ravni sponzoriranja, smo razširili naše sodelovanje tudi s predstavitvijo našega podjetja in sistema vodenja kakovosti v njem. Najprej je bil

prisoten pomislek o neprimerljivosti obeh sistemov, (na eni strani Taluma kot proizvodnega podjetja in na drugi strani šol in vrtcev kot vzgojno varstvenih zavodov). Vendar, vsako podjetje je edinstveno, neponovljivo in specifično in mora slediti svoji lastni poti za vzpostavitev sistema vodenja kakovosti. Nobene tuje prakse ne moremo preprosto prenesti v domače okolje, saj so uvedene rešitve plod

specifičnih pogojev v danem času in prostoru. Izkušnje drugih so zato bolj koristne s stališča razumevanja osnovnih miselnih vzorcev in vzgibov, ki so pa v vseh okoljih zelo podobni.

Poglabljeno sodelovanje z vzgojno izobraževalnimi zavodi me veseli predvsem iz dveh razlogov. V Sloveniji še vedno ni dovolj razvito podporno okolje za prenos znanja v prakso in potreb gospo-

darstva v šole. Menim, da so lahko takšna srečanja in sodelovanja priložnost za prepoznavanje potreb, pričakanj in zahtev gospodarstva ter njihovo uvajanje v šole. Seveda to ni enkratni dogodek, temveč proces, ki se nikoli popolnoma ne konča.

Medtem ko je kakovost kot sistem v gospodarsko podjetniškem okolju ena izmed temeljnih usmeritev, si v negospodarskih organizacijah šele utira pot. Razveseljuje dejstvo, da so tudi v vzgojno-izobraževalnem prostoru postavili kakovost storitev in procesov v središče svojih prizadevanj, s čimer bodo povečali vrednost vzgojno-izobraževalnega dela. To pa si seveda vsi želimo.

Menim, da je obisk predstavnikov »ptujске vertikale« le ena izmed možnih oblik medsebojnega sodelovanja in razumevanja v skupnih prizadevanjih po vsebinah, ki bodo odražale potrebe realnega gospodarskega prostora. Sami pa menijo, da bodo na ta način lahko še bolj predano stopali na pot nenehnih izboljšav kakovosti v vseh treh zavodih »ptujске vertikale«.

Karmen Jošt

V celoti zelo solidna predstava

V vabilu za predstavo gledališke skupine kulturnega društva Kungota so priložili listek, na katerem je pisalo sledeče:

»Dramska sekcija kulturnega društva Kungota, ki v letu 2006 obeležuje 55. obletnico delovanja se v sezoni 2006 predstavlja gledalcem s tragikomedijo SMRT PREDSEDNIKA HIŠNEGA SVETA

Zanjo smo se odločili v prepričanju, da je kljub starosti sporočilnosti dela še vedno aktualna in zanimiva. Delo je prepleteno s številnimi komičnimi in tragičnimi zapleti, ki ves čas zabavajo gledalce in ga hkrati držijo v nenehni napetosti.

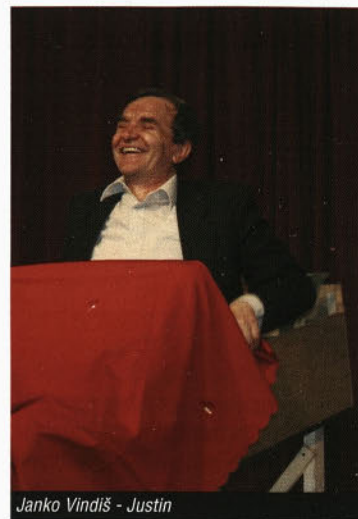
Igra je nastajala v amaterski gledališki skupini. Vsi sodelujoči smo

vanjo vložili veliko truda, energije in brezplačnih ur vaj. Delo smo se potrudili opraviti po naših najboljših močeh in razpoložljivem znanju, z veliko željo, da bi bila predstava všče vsem.«

In bila je, vsaj meni, ker sprošča in nasmeji, če lahko povem svoje mnenje. Morda v začetku še nekoliko toga odigrana, kar je razumljivo zaradi zahtevnosti detajlov in treme pred domačim občinstvom. Vendar v celoti zelo solidno pripravljena scena in kostumi, ter zelo posrečeno razdeljene vloge. Tudi sporočilnost teme je še vedno aktualna in vedno bo, kajti, dragi moji, ljudje nismo nič boljši kot pred dvajsetimi in več leti. Oblast pa vedno rabi hlapce in idealiste, ki praviloma »nastradajo«.

Kadarkoli gledam predstave amaterskih dramskih skupin na vaseh, se vedno vprašam, odkod ljudem volja in čas? Tudi tokrat sem o tem premišljeval in odgovor je bil na dlani; Janko Vindiš! Naš sodelavec. Njegova je režija, priredba in igra hišnika Justina. Vsaka vas ima svojega Janka, ki vse premika, organizira, spodbuja itn. V tej predstavi pa je med skupaj 12 igralci od Vindiševe družine sodelovalo 5 članov. Ne ostane drugo, kot da jim iskreno čestitamo, kakor tudi celotni dramski skupini za doseženo in za 55. obletnico.

Ivo Ercegović

Janko Vindiš - Justin

Hvala za podarjeno življenje

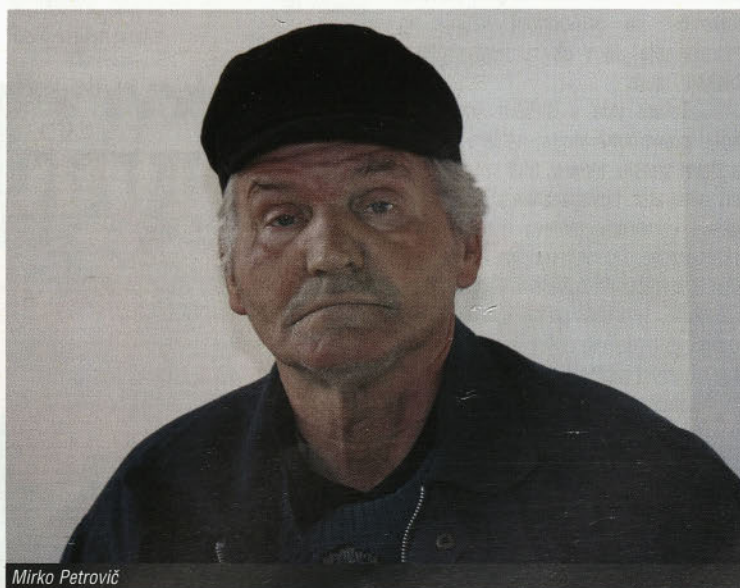
V petek zjutraj je prišel na recepcijo Taluma gospod Mirko Petrovič iz Kraigherjeve 26, iz Kidričevega zaradi izjave, ki jo je želel podati ustno. Iz njegovega pripovedovanja sem lahko ugotovil, da se je lani, 12. marca, peljal s kolesom iz Zg. Hajdine proti Kidričevemu, dobro se spomni, da je mimo peljal tovornjak z živalmi, spomni se še tudi močne avtomobilske sirene, ki jo je slišal za hrbtom. Po tistem je v njegovem spominu nastala tema, ki v zvezi s tem dogodkom traja še danes. Vse, kar se je dogajalo potem, je za vedno pozabil in ve le tisto, kar so mu drugi pripovedovali. Zadel ga je osebni avtomobil, ki ga je upravljala ženska in je obležal v jarku poleg avta. Ko so prišli policisti, naj bi ugotovili, da je mrtev in so ga kot takega pokrili. Mimo so se pripeljali trije delavci VargasAI-a, se ustavili in zdelo

se jim je, da še kaže znake življenja. Poklicali so rešilca, ki je prišel iz Ptuja in mu tako rešili življenje. Od teh dobro pozna g. Jožeta Jančeca, ki ga občasno videva.

»Mislili so, da sem mrtev, ker sem imel močne poškodbe posebej po glavi, ki je bila v krvi, lobanja je bila počena na obeh straneh. Še danes imam velike težave s spominom. Tudi to, kar sva se pogovarjala, bom čez eno uro pozabil,« je pritrtil. Večkrat je že hotel sam zapisati to zgodbo, se zahvaliti, toda ne počuti se sposobnega; že ob pogovoru se zjoče, zato je prosil naj zapišem: »Hvala vsem trem, posebej Jančecu, hvala za podarjeno življenje«.

Podatkov nisem naprej preverjal, zapisano je tako, kot je razložil g. Petrovič.

Ivo Ercegović

Mirko Petrovič

Bolezni globjih obzobnih tkiv – parodontalna bolezen

Parodontalna bolezen ali bolezen globjih obzobnih tkiv je vnetje, pri katerem je slika bolezni odvisna od medsebojnega prepletanja številnih dejavnikov. Vzročni dejavniki so bakterijski, lokalni in sistemski. Če je prisotna mehka zobna obloga s hkratnim obstojem več dejavnikov tveganja, je verjetnost, da bo oseba zbolela za boleznijo obzobnih tkiv toliko večja. Rezultat bolezni je poškodba, ki poleg dlesni prizadene dodatna tri obzobna tkiva: zobni cement, pozobnico in kostni zobiščni nastavek. Okvare tkiv so TRAJNE in jih tudi z ozdravljenjem bolnih obzobnih tkiv ne moremo več vrniti v prvotno ali normalno stanje. To pomeni, da poškodbe zaradi bolezni obzobnih tkiv ostanejo za vedno.

POSLEDICE

So otekel rob dlesni, rdeče-modra barva dlesni, krvavitve ali gnojenje iz žepa ob zobu delno razgaljenje zobne korenine, premiki zob, oteženo žvečenje in na koncu izpad zoba.

DOVZETNOST

Glede na individualni imunski odgovor posameznika na okužbo obzobnih tkiv, ki se kaže z vnetjem dlesni, premikom prirastišča dlesni proti vrhu korenine, z izgubo opornega obzobnega tkiva in na koncu tudi z izpadom zoba, obstajajo tri skupine bolnikov:

- 81 odstotkov jih izraža zmerno napredovanje bolezni obzobnih tkiv, ti pacienti se dobro odzivajo na postopke zdravljenja.
- 11 odstotkov je neobčutljivih za okužbo in tudi v neugodnih lokalnih razmerah razvijejo le površinske oblike vnetja.
- 8 odstotkov je izredno občutljivih in pri njih bolezen napreduje navkljub zdravljenju.

Občutljivost za bolezen obzobnih tkiv se spreminja od osebe do osebe in jo določa gostitelj vnetni odgovor na mikroorganizme. Če pacienti hkrati obolevajo še za kakšno drugo nekontrolirano sistemsko boleznijo, kot na primer sladkorna bolezen, krvne bolezni, osteoporozo,

ali če so izpostavljeni dejavnikom tvegana zaradi življenjskega sloga, kot so stres, kajenje, alkohol in pomanjkljiva prehrana, se lahko slika bolezni v ustni votlini že bolj izrazito in hitreje poslabšuje.

ZDRAVLJENJE

Na podlagi anamneze, pregleda, rentgenske preiskave in morebitnih dodatnih preiskav vam vaš zobozdravnik postavi diagnozo bolezni obzobnih tkiv. Nato bosta najprej opravila higiensko fazo zdravljenja (motivacija pacienta, poučitev o ustnohigienskih postopkih in kontrola njihovega izvajanja, odstranitev zobnega kamna, odstranitev previsnih plomb in fiksnoprotetičnih izdelkov, odstranitev karioznih mas, luščenje in glajenje korenin, dezinfekcija ustne sluznice, izdrtje zob z brezupno prognozo).

Po dveh mesecih kontrola in/ali ponovitev higienske faze ali napotitev k specialistu parodontologu.

SKLEP

Pravilno čiščenje zob, odstranitev zobnega kamna in preventivni pregledi pri vašem zobozdravniku vam bodo zelo zmanjšali možnost nastanka bolezni obzobnih tkiv ter ohranitev vaših zob, kajti v 81 odstotkih vam lahko vaš zobozdravnik pomaga pri preprečevanju in ozdravitvi bolezni obzobnih tkiv.

Gregor S. Kravos, dr.dent.med.

Rišemo in pišemo o zdravju

ZDRAVOTALUM

Sodelavke in sodelavci, leto je spet naokrog in tudi letos bomo organizirali akcijo **RIŠEMO IN PIŠEMO O ZDRAVJU**.

K sodelovanju vabimo vse otroke zaposlenih v Talumu in hčerah, ki so stari od štiri do petnajst let.

V prihodnjih dneh boste v vaših nabiralnikih našli tudi vabila.

Letos naj otroci rišejo in pišejo na temo »Zdrave počitnice«.

Veselimo se sodelovanja z najmlajšimi! Na izdelke naj se ne pozabijo podpisati in napisati starosti ter naslova, da bomo vedeli, komu pripada izdelek.

Izdelke oddajte v Kadrovski službi **do 17. maja 2006**.

Vabljeni k sodelovanju.

Kadrovska služba

Poškodbe pri delu - marec 2006

DE Vzdrževanje

Poškodba se je pripetila v ključavničarski delavnici livarskih zlitin. Poškodovani je odstranjeval strnjeni aluminij iz razdelilnega žleba za litje palic. Pri tem se je s cevjo udaril v glavo.

DE Rondelice

Poškodba se je pripetila na valjarni ozkega traku. Pri snemanju ozkega traku z zgornjega navijalnega stroja je poškodovancu stisnilo prsta desne roke.

Služba varstva pri delu

Kegljanje ekipno-borbena

V januarju in februarju letošnjega leta so se na kegljišču Drave na Ptujju odvijale borbene ekipne tekme v kegljanju za delavce Taluma. Sodelovalo je enajst ekip s po tremi tekmovalci in eno rezervo, kar pričča, kako velik interes za to vrsto rekreacije obstaja v naši družbi.

Igre je vzorno pripravil in vodil naš sodelavec Miran Ritonja iz DE Rondice, ki predseduje kegljaški sekciji v okviru sindikata Skei, za kar mu iskrena hvala. Enako se moramo zahvaliti vodstvu Taluma, ki je finančno podprlo napore organizatorja.

In nazadnje še prve tri uvrščene ekipe. Da je bilo tekmovanje vse do konca res zelo napeto, pove dejstvo, da sta prva in druga ekipa dosegli enako število podrtih kegljev, zmagovalca pa so odločili prazni lučaji.

1. mesto	DE Rondice (Haladeja, Ritonja, Predikaka)	476 (46 praznih)
2. mesto	IO Sindikata (Milošič, Kužner, Fajt)	476 (51 praznih)
3. mesto	DE HC (Lubej, Petrič, Štager)	397 (70 praznih)

Priprava na novo kolesarsko sezono

Pomlad je pred vrati, zato je sedaj zadnji čas za pripravo kolesa na novo sezono, še posebej, če smo kolo jeseni samo postavili v kolesarnico, v zimskem času pa ničesar nismo naredili na kolesu. Mislim predvsem na vzdrževanje ter odpravo pomanjkljivosti, ki so se pojavile po zadnjem kolesarjenju. Tudi kolo potrebuje nego in vzdrževanje, zato je potrebno pred kolesarsko sezono preveriti naslednje dele kolesa:

- Če se je med sezono zvil obroč kolesa, ki je posledica nesreče ali udarca v cestno jamo, ga je potrebno poravnati. Najbolje je, da kolo centriramo tako, da ga vpnemo na višino ali v stojalo. Obroč ravnamo s primernim ključem, ki ima utor za vijak naper. To opravimo tako, da najprej spustimo zračnico ali pa jo snamemo z obroča, nato v vrtečem obroču zaznamujemo nepravilnost vrtenja v obeh smereh (opletanje ali poskakovanje) s kredo. Če je obroč zvit v levo, moramo na desni strani - zunanji strani - priviti napere, na levi strani pa jih odvijemo, kar opravimo na začetku z enim ali dvema obratoma. Lahko se nam zgodi, da smo preveč privili na eni strani in posledica tega je, da nam obroč pade v tako imenovano osmico, zato je potrebno pri tem imeti že malo več prakse. Od tu naprej pa gre za čisto kombiniranje: nekaj jih privijemo, dve odvijemo ter tako obroču dajemo osnovno obliko, kakršno je imel nov obroč. Vse napere morajo biti enakomerno privite, kar ugotovimo z brenkanjem. Pri centriranju velja staro pravilo, da vaja dela mojstra.
- Preveriti je potrebno obrabo verige. To smo med sezono že lahko ugotovili, če se nam je veriga snemala z verižnice ali preskakovala med zobčenički. Takšno verigo je potrebno zamenjati z novo, če je

še uporabna pa jo je potrebno očistiti. To opravimo najprej s suho krpo, nato s krpo namočeno v topilec maščob. Če umazanija še ne gre v stran, jo očistimo s ščetko namočeno v bencin. Čistimo tako dolgo, da odstranimo vso umazanijo. Po temeljitem čiščenju je potrebno verigo namazati. V kolikor smo namestili novo verigo, je potrebno še preveriti verižnike, kajti velika možnost je, da so tudi verižniki uničeni. Še posebej takrat, če smo staro verigo dolgo uporabljali ter jo obremenjevali pri vožnji v hrib. Tam se veriga in verižniki najbolj deformirajo. Verižnike prav tako očistimo tako, da trak krpe vtaknemo med dva verižnika in drgnemo v obe smeri. Postopek ponovimo za vsako špranjo posebej, zaradi lažjega dostopa vmes prestavimo v drugo prestavo. Med tem opravilom je najbolje, da je kolo dvignjeno, da se med čiščenjem lahko vrti. Po končanem čiščenju verigo in verižnike prav tako ustrezno namažemo.

- Pozornost je potrebno posvetiti tudi menjalnikom, še posebej, če menjalnik ropota med vožnjo. Nastavljamo ga z ročnim privijanjem ali odvijanjem regulirnega vijaka, ki se nahaja zadaj nad menjalnikom. Kadar se zatika, je lahko vzrok velika količina umazanije, ali je potrgana, ali popuščena žična natega, ali njen pritrdilni vijak. Lahko pa je tudi poškodovan menjalnik zaradi padca med kolesarjenjem.
- Posebno pozornost je potrebno posvetiti zavoram. V kolikor ne prijemljejo dobro, jih je potrebno nadomestiti z novimi gumicami. Predhodno pa jih je potrebno očistiti s krpo, ki jo drgnemo med zavorno oblogo in obročem kolesa. Natego je potrebno namazati z oljem, nastavitve zavorne čeljusti pa opravimo tako, da z

roko stisnemo čeljust skupaj, vstavimo natego v pritrdilni vijak in vijak zategnemo. Čeljust mora biti toliko narazen, da se po razbremenitvi še dovolj razširi za nemoteno vrtenje kolesa. Če prihaja do cvilenja zavor, je posledica prešibke konstrukcije zavor zaradi neustreznih materialov zavorne obloge. Zavore morajo pravočasno ter dovolj močno zavirati, le takrat smo varni na kolesu. Ne privoščimo si, da zavore ne bi dovolj varno zavirale. Lahko pride do nesreče in poškodb, ki so lahko dosti večje škode, kot pa je popravilo zavornega sistema.

Med drugim je potrebno preveriti še zračnosti ležajev v sprednjih vilicah. To opravimo tako, da z dvema ključema istočasno privijemo matici na osi v nasprotno smer. Preverimo še krmilo, da nima večje ohlapnosti, kot je dovoljeno za varno vožnjo. To prav tako odpravimo s privijanjem vijaka na osi krmila. Prekontroliramo še sedež kolesa ter ga nastavimo na primerno višino. Na koncu nam ostane še kontrola pedal, katere je potrebno očistiti ter preveriti, če so priviti. Kolesarska kolesa imajo na pedalih

različne izvedbe vpetja kolesarskih čevljev, katere je potrebno pred uporabo preveriti, da se pravočasno odpnejo, ko želimo stopiti s kolesa.

Ko smo te najpomembnejše napake odpravili ali prekontrolirali, je potrebno še dodatno očistiti okvir in vse skupaj primer-no zaščititi pred najrazličnejšimi vremenskimi nevšečnostmi.

V kolikor je vzdrževanje katerega dela kolesa prezahtevno, je najbolje, da to opravilo zaupate izkušenemu serviserju.

Potrebno je obleči še kolesarski dres, nadeti rokavice ter začeti kolesariti. Obvezno je potrebno imeti še dodatno opremo, kot je bidon za vodo, da med vožnjo ne bomo dehidrirali. Na začetku sezone se ne podajajte na daljše proge, če niste predhodno že pridobili kondicije pri drugih aktivnostih.

Pazite na varno in previdno vožnjo na cesti, da se boste varno in zadovoljni pripeljali na cilj.

Se vidimo na kolesu.

Slavko Krajnc

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta, dedka in pradedka Jožeta Vtiča iz Lovrenške ceste 6, Kidričevo, se iskreno zahvaljujemo vodstvu sindikata Taluma - Kidričevo za podarjeno cvetje, odigrano tišino, denarno pomoč in izrečeno sožalje.

Žalujoci: žena Marija, hčerka Zlatka in sin Vlado z družinama.

SLOVARČEK => ICAZA – ekvadorski pisatelj (Jorge Coronel, 1906-1978), DEIFOBOS – Priamov in Hekubin sin, Dejfo, NAGL – nemški matematik in raziskovalec slovenskega Krasa (Josef Anton, 1717-1794), REARUBIN – alkaloid v mlečku poljskega maka, ATMA – v indijski filozofiji individualna duša, območje jaza.

					SESTAVIL: JANKO ŠEGULA	ČRTA NA ZAČETKU NOTNEGA ČRTOVJA	SLOVENSKI SLIKAR (BOGDAN, 1942)	ŠTUDENTKA IRANISTIKE	SREDO-ZEMSKO MORJE	OSEBNI ZAIMEK	VODJA ZA EKO-NOMSKO PODROČJE (FRANC)	EKVA-DORSKI PISATELJ (JORGE)	KDOR PRODAJA ČAS, POSTOPAČ, LENUH
					VODJA ZA KADROVSKO PODROČJE (BRIGITA)								
					KRAJ V LIKI NA HRVAškEM								
					BRENCELJ								
					ČLANICA ANSAMBLA VESELE ŠTAJERKE (MOJCA)					SKANDI-NAVSKA LETALSKA DRUŽBA			
					➔					KIRURŠKA IGLA			
TALUM 1964 - 2005	AVTO-NOMNA REPUBLIKA V SESTAVI GRUZIJE	PRIAMOV IN HEKUBIN SIN, DEJFOB	KRATICA ZA ELEKTRO-MIOGRAM	TEMNO ZELEEN MINERAL Z URALA	➔						REKA V ANGLIJI, PRITOK OUSE		
				DOLŽINA RAZPRTE DLANI							NIKELJ		
AMERIŠKI PISATELJ (GEORGE, 1866-1944)				CITROENOV AVTO				MESTO V HRVAškEM PRIMORJU				SEVANJE	SLOVENSKA TV NAPOVE-DOVALKA (JELENA)
DIPLO-MATSKI PROTEST								IZBIRA, PREBIRANJE					
								LJUDSKO IME ZA MARJETICO					
VODJA ZA PODROČJE PROIZ-VODNJE IN RAZVOJA (BOJAN)								DEŠNI PRITOK VOLGE			SLOVENSKI PISATELJ (IGO, 1853-1910)		
								NEMŠKI MATEMATIK (JOSEF ANTON)			MADŽARSKO ŽENSKO IME		
ALBIN FELC			PREBIVALCI IVANCOV									RAČUN	
			PETER ERŽEN									AMERIŠKA IGRALKA (GARDNER)	
SLOVENSKI POLITIK LDS (TONE, 1960)				HRVAŠKA IGRALKA (NINA)					ANSAMBEL LOJZETA SLAKA				
				ALKALOID V MAKU					JAPONSKI SKAKALEC (KAZUYA)				
FRANCOSKI SKLADATELJ (JACQUES, 1890-1962)							SLOVENSKI KIPAR (VIKTOR)						
							KONEC POLOTOKA						
JOŽE OLAJ			ANGLEŠKI PLEMIŠKI NASLOV						CHAP-LINOVA ŽENA				PTIČ TEKAČ
			SLOVENSKI ANSAMBEL						GRŠKA RTV				ANONIMNEŽ
ČESTNA PREVLEKA								MAKE-DONSKA PEVKA (RED-ZEPOVA)				JAPONSKA IGRA	
								FINSKO JEZERO				AMERIŠKA PISATELJICA (NIN, 1903-1977)	
ALUMINIJ	ELEGANTNA, IZOBRAŽENA IN UGLAJENA ŽENSKA	OTOČJE PRI NOVI GVINEJI	SLOVENSKI PESNIK (JOŽE)				FINSKI POLITIK (KEKKONEN, 1900-1986)				AONEC		
							SLONOVA - KOST				V IND. FILOZOFIJI INDIVID-ULNA DUŠA		
UTEME-LJEVANJE Z DOKUMENTI													
OSEBA IZ 1001 NOČI									GOROVJE V SREDNJI GRČIJI				JOŽE EKART
									HRVAŠKI OTOK				ANTONOV
BUDISTIČNI MOLILNI MLINČEK													
16. ČRKA HEBREJSKE ABECEDE										BOLGARSKI KRALJ			

***Ali uporabljate ustrezno
osebno varovalno opremo
za varovanje sluha
v hrupnih območjih?***